

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Ull och Stickylle

utom våra praktiska sjalar och filtar vår äkta blå *Tvinningskohent* och våra *halfjulle-kätningstyger* såsom varande icke blott genom sitt eleganta utseende utan framförallt genom sin styrka, det lämpligaste tyg till arbetsdräkt för herrnar och damer. *Spanads-, färg- och presslouer* billigast i Stockholm. Gåås hemmas afgifsfritt från hemmen efter tillsägelse. För större partier från landsorten betalas dessutom frakten fram och åter.

ELMGRENS VÄFVERI, Stockholm.

36 Stora Nygatan 36. — Telefon 1165.

JOHN HOLMBLOM,

Modeaffär för Damkappor,
Stockholm,

12 Kungsträdgårdsgatan 12,

rekommenderar sitt stora och rikhaltiga lager af alla

Nouveautéer för säsongen.

Särskildt får rekommendera mitt stora lager af

Pelsverk för Pelskappor

med därtill passande öfvertyger.

FÖR VÅREN!

Bomullsklädningsstyger,

Svenska handväfda och Engelska Zephyr, Crepon och Oxford.

Bomulls- och Ylle-**Mussliner**,

Tryckta Perkaler och **Batister**

nu inkomna i nya moderna mönster och största urval.

Profver sändas på begäran franko. Order uppgående till minst 25 kronor sändas fritt till närmaste jernvägs- eller ångbåtsstation.

K. M. Lundbergs Bosättningsmagasin
7 Storkyrkobrinken 7.

Aktiebolaget Parasitocida

Rengör mattor efter föregående desinfektion från dam och smuts enligt ny metod;

Rengör möbler, säng- och gängkläder från mal vägg-ohyra och andra parasiter;

Rengör rum och fartyg från väggohyra m. m.;

Reder tagel och rengör fjäder medelst nykonstruerade maskiner.

Pelsverk och mattor emottagas till konservering emot mal under sommaren.

Hemtning och hemsändning inom Stockholm kostnadsfritt.

Kontor: St. Vattugatan 12, n. b. Allm. Tel. 73 73.

Bland hundratals intyg från läkare och andra framstående personer såsom Professor *Sandahl*, l:e Stadsläkaren i Upsala *Dr. Schultz*, *Dr. Vestermark*, Kammarherrarne *Burén* och *de la Gardie*, Entomologen *Dr. Lampa* m. fl. införa vi endast följande af vår förnämsta bakteriolog:

På anmodan af Aktiebolaget "Parasitocida" har undertecknad anställt experimentala undersökningar, för att utrona, hurvida den metod, som vid bolagets anstalt Valhallavägen 101 användes för utrotande af parasiter, *äfven eger bakteriedödande verkan* och har härvid visat sig, att neryfeberns och kolerans smittämne tillintetgöres samt att detta sannolikt äfven är förhållandet med difteriebakterien. Med hänsyn till denna sistnämnda äfvensom med hänsyn till tuberkelbacillen förtgå undersökningarna.

Stockholm den 15 mars 1894.

E. SELANDER,

Docent i bakteriologi vid Karolinska institutet.

För kapitalister, särskildt fruntimmer, har det länge varit ett önskningsmål att kunna öfverlämna vården af sina värdepapper och skötseln af sina affärer åt någon person eller institution, som med absolut säkerhet förenade punktlighet och noggrannhet i utförandet af det anförtrodda uppdraget äfvensom prisbillighet. En sådan institution är

Stockholms Enskilda Banks Notariatafdelning

(Lilla Nygatan 27, expeditionstid 10—4),

som under garanti af **Stockholms Enskilda Bank** åtager sig vård och förvaltning af enskilda personers och kassors värdepapper.

Exempel 1. Om en person hos Notariatafdelningen deponerar obligationer, inkasserar Notariatafdelningen vid förfallotiderna kuponger och tillhandahåller deponenten infutna medel. Vidare efterser Notariatafdelningen utlottningar af obligationer och underrättar deponenten i god tid, ifall en denne tillhörig obligation blifvit utlottad, samt lämnar förslag till ny **placering** af det ledigblifna kapitalet.

Exempel 2. Om inteckningar deponeras hos Notariatafdelningen underrättar Notariatafdelningen gäldenären därom att räntorna å in-teckningarna skola till afdelningen inbetalas, hvarefter de medel, som inflyta, till deponenten redovisas. Vidare tillser Notariatafdelningen att in-teckningarne blifva i vederbörlig tid förnyade. Om en hos afdelningen deponerad in-teckning genom underlåten förnyelse skulle förfalla, ersätter **Stockholms Enskilda Bank** därigenom uppkommen skada.

Förvaringsafgift: 50 öre för år pr 1,000 kronor af depositionens värde, dock ej under två kronor.

PAUL VOSS,

Specialaffär för Sybehör,

43 Drottninggatan 43

(hörnhuset af Klarabergsgatan).

Billiga och bestämda priser.

SVARTVIKS

prisbelönta

1:ma

Stärkelse

rekommenderas äfven såsom gardinstärkelse, och finnes till salu hos alla välsorterade speceri- och diversehandlande i riket. (G. 11847)

Aug. Magnusson

(etablerad 1860)

46 & 48 Vesterlånggatan 46 & 48

Försäljningslokaler: *nedra botten, en, två* och *tre* tr. upp

STOCKHOLM.

Största lager i Norden

af

Kulörta o. Svarta Ylleklädningstyger

Kulörta och Svarta Sidentyger

Bomulls-Tvättklädningstyger

Schalar och Kapptyger m. m.

Observera! Genom direkta förbindelser med in- och utlandets förnämsta fabrikanter kan jag erbjuda ofvannämnda artiklar **bättre** och **billigare** än någon annan och torde en hvar genom besök i mina lokaler eller genom requisition af profver och varor lätt blifva öfvertygad om fördelen att hos mig fylla sina behof af dessa artiklar.

Riks-Telefon 6 26.
Allm. Telefon 28 67.

Profver på begäran
kostnadsfritt.

Riks-Telefon 6 26.
Allm. Telefon 28 67.

Hvad är sanning?

Hvad är sanning? Im Kampf um die Weltanschauung. Bekenntnisse eines Theologen. Från originalets 12 upplaga af Anna Forsell. Med inledande afhandling om den mekaniska världsteorien af Viktor Rydberg. Stockholm. 1894.

Det klagas i våra dagar mycket öfver allmän lifsleda, som man nästan tyckes anse oåterkalleligen förbunden med slutet af ett sekel. Dylika sjukdomssymptomer låta sig nog också påvisa nu, likaväl som under förgångna tider. 80-tallets gråkalla, analyserande problemlitteratur har nog, med alla sina förtjänster af sanningskärlek och naturtrohet, ganska mycket af tidens tvifvelsjuka och pessimism på sitt syndaregister. Men gråvädersstämningen är lyckligtvis icke mer allena-härskande. Den nästan löjligen ängslan för att vara »banal», att använda »fraser», som så länge klafbundit ungdomens längtan att gifva uttryck åt friskare tankar, börjar lämna rum åt vissheten om, att hvarje allvarlig sträfvan för idéernas förverkligande leder dessa från frasernas område in på realiteternas. En sådan företeelse som exempelvis Lundegårds »Prometheus» visar, att de gamla föraktade orden »idealism», »skönhet», »romantik» åter börja komma till heders, — dock lyckligtvis sedan de genom att underkastas kritikens skärseld fått en djupare och sannare innebörd. Här ligger dock faran nära till hands att komma ur askan i elden, att från den negativa och hyperkritiska ståndpunkten kasta sig hufvudstupa ins Blaue på jakt efter en »fornglädje», hvars materiella halt icke kan upphjälpa dess ihållighet. Närvarande liksom flydda tider erbjuda nog exempel på den nära släktskapen mellan raffinerad skönhetsdyrkan och krass sensualism. I alla händelser är icke en blott och bart estetisk pånyttfödelse tillräcklig att bilda underlag för alla områden af tidens oroliga, sjudande lif. Här behöfs

»kraftigt hvardagsbröd,
till tjänst för hunger, ej för öfverflöd.»

Det behöfves ledning för de många, som vaknat till insikt om agnosticisms tomhet och längta efter en positivt religiös lifsåskådning, utan att kunna söka denna inom den traditionella kyrkoläran, som på grund af vetenskapliga eller kvasi-vetenskapliga inkast blifvit för dem »ett hårdt tal». Vi tänka icke här på det »kalla, overksammas tviflet», som hängifver sig åt »otrons visshet», då det på grund af ytlig oppositionslust icke anser sig kunna mottaga trons.*) Vi tala om »det varma, sökande, pröfvande tviflet» som mången gång kan dölja sig äfven bakom en viss yttre käckhet och tvärsäkerhet och som i våra dagar är af annan och djupare art än det, som genom Strauss' och Renans numera till stor del föråldrade arbeten behärskade midten af detta århundrade. Det moderna tviflet låter sig icke afspisa med några, om än aldrig så välmenta rationalistiska försök till kompromisser mellan s. k. luthersk ortodoxi och naturvetenskapliga forskningsresultat. Vore kristendomen dömd att stå eller falla med den absoluta sanningen af sådana hypoteser, som dem Godet begagnar i sin afhandling om de sex skapelsedagarna i »Bibliska studier», eller med vissa paradoxer i Drummonds snillrika arbete »Naturens lagar och andens värld», så skulle visserligen en af våra mest kända fritänkare hafva rätt i sitt påstående vid en offentlig diskussion, att »religionens fält minskas med stigande kultur». Ty hvarje nytt vetenskapligt framsteg, som kullkastade nämnda hypoteser och paradoxer, skulle därmed också rikta dräpdrag åt kristendomen, som slutligen vore »drifven ur sina sista tillflyktsorter». I dylika glada förhoppningar om kristendomens slutliga öde invagga sig nu fritänkarne, härvid stödjande sig på en förvirrad sammanblandning af begreppet kristendom med begreppen ortodox dogmatik, undertro, obskurantism, asketism, eller hvad de nu heta, alla dessa medeltida vidunder, som det tycks höra till agnostikernas hufvudnöjen att få piska upp. Men under det de hålla på som bäst, gör teologien, — som det tacksamt bör erkännas, delvis sporrad just genom fritänkarne — i nära anslutning till en kritisk historieforskning sådana framsteg, att rollerna slutligen befinnas vara ombytta. Det forna »framstegspartiet» intager, underbart att säga, den

*) Se Viktor Rydbergs företal till öfversättn. af Edwin Arnolds dikt »Asiens ljus».

föråldrade ståndpunkten, och teologien stöder sig på vetenskapens senaste resultat. Bevis skulle nog kunna anföras på sanningen af detta påstående, bl. a. den »teologiska» delen af dr Anton Nyströms kulturhistoria, som i en liten välskrifven och strängt vetenskaplig broschyr af en ung teolog, S. A. Fries, underkastats en nedgörande kritik. Tack vare en i sann mening frisinnad teologi, har det kommit därhän, att de kristna icke behöfva känna marken gunga under sig för hvarje bibelkritikens eller naturvetenskapens yxhugg på kyrkoläran. Det har kommit därhän, att vi icke längre behöfva den välmenta apologetikens försök att stödja kristendomens orubbliga byggnad med murkna stöttor, — att bevisa skapelsehistoriens öfverensstämmelse med geologien etc. Dylika försök, som nästan skulle kunna förleda oss att »bedja Gud bevara oss för våra vänner», bevisa endast, att icke ens teologerna själfva alltid förstått, hvad kristendom är, eller hur stark den äkta kristendomens ställning är. De kristna behöfva icke, såsom under rationalismens tider, tigga vetenskapen om tillåtelse att få tro; de behöfva icke vika tum för tum från sin ståndpunkt under hårdnackad, hopplös kamp för lifvet mot »moderna», »segrande», »ljusbringande», åskådningar. Tvärtom, — en af det unga Tysklands främste teologer har fullt skäl för sitt påstående, att en verklig kristen bör vara den förhoppningsfullaste i förhållande till vetenskapen, liksom den verkliga vetenskapsmannen i barnslig gudsförtröstan bör finna kraft och frihet för sin verksamhet. Här gälla Bacons så ofta anförda ord, »att litet filosofi för *ifrån* Gud, men mycket filosofi för *till* honom». Bland förkämparne för en dylik, i bästa mening modern åskådning kunna -- med all olikhet i detaljerna — räknas sådana vetenskapsmän och kristne som Kingsley, Vikner, Drummond, Harnack, Christoph Schrempf m. fl.

Denna unga lifsåskådning vill nu ingalunda tillmäta sig makten att kunna gifva svar på människoandens alla oroliga spörsmål. Den vill icke åtaga sig att till smekande af en flack liberalism eller en löslig moral söka undanrödja de stötstenar och förargelseklippor, som äro oskiljaktigt förbundna med kristendomens hänsynslöst stränga allvar. Mången äldre kristen skulle kanske t. o. m. kunna stöta sig på, att den besvarar flere vanliga spörsmål med ett ärligt: »detta

kunna vi ej veta». Inför ett ödmjukt sanningssökande, som vill gifva både »Gud och kejsaren», både kristendom och vetenskap det, som hvar och en tillhör, måste med nödvändighet *antalet* trosläror på visst sätt minskas. Men hvad teologien, d. v. s. vetenskapen om kristendomen, på detta sätt så att säga förlorar i omfång, det vinner den i stället i djup och enhetlighet. Den vinner i samma mån, som den grundar sig icke på naturvetenskapliga fakta eller filosofiska spekulationer eller ens på de kyrkliga bekännelseskriaternas efter sin tids utveckling lämpade dogmer, utan endast och allenast på Kristi historiska person och verksamhet. Ty det är icke så, att hans strålande gestalt förbleknar inför den historiska forskningens fulla ljus. Det är icke så, att man vid studiet af honom, världshistoriens medelpunkt, måste afsäga sig den kritikförmåga, som man icke endast har rätt, utan äfven skyldighet att använda vid hvarje annat historiskt studium. Det behöfves inga färgade glasögon, inga dogmatikens omvägar för att lära känna honom, som ännu alltjämt efter snart 2,000 års förlopp genom sin förmåga att omskapa och förnya bevisar sin fulla realitet. Det är »ej på andras vingar», man når Gud, — vore än dessa »andra» sådana män som Paulus, Augustinus eller Luther. Tvärtom är det egentligen först, då man i sitt hjärtas innersta har vetat sig vara öfvergifven af all mänsklig auktoritet och beroende endast af Gud, som man genom Kristus fullt kan tillägna sig den glada, handlingskraftiga gudsförtröstan, hvilken ensam kan gifva styrka åt slappa viljor och sjuka sinnen. Men i så fall får man också erfara, att kristendomen är världsöfvervin-nelse, att »tron på Kristus är en lifvets och utvecklingens makt», och att det icke finns en gren af mänsklig kultur, som icke genom hans inflytande kan riktas och förädlas. Det är denna gudsförtröstan, grundad på detta personliga inflytande, som vi kalla *kristendom*.

Mången tycker kanske, att detta är alltför enkelt och vanligt. Den förnyas så ofta i våra dagar, den gamla historien om Naaman, den spetälske, som blef ålagd att bada 7 gånger i Jordan och förargad utbrast: »äro icke de floder vid Damaskus bättre än alla vatten i Israel?» — »Äro icke de positivistiska, agnostiska, teosofiska mästarne betydligt djupsinnigare och tidsenligare än Kristus», säga vår tids

människor. Om de verkligen på allvar vilja söka efter svar, så saknas numera icke tillgång till dylika. Bland annat erbjudes i dr Fehrs nyutgifna småskrifter »I religiösa och kyrkliga frågor» för den intresserade lekmannen en framställning af Kristi enkla evangelium, betydligt värdefullare för en protestantisk vesterländing än vissa af Tolstois jämförelsevis ytliga arbeten i hithörande frågor.

Till de bättre bland nyttkomna böcker på detta område hör också den lilla bok, hvars titel utgör öfverskrift till denna uppsats. Att boken tycks ha kommit som vatten i törstig jordmån, bevisas icke blott af de 12 upplagor, den upplefvat i sitt hemland, utan ännu mer däraf, att i vårt lilla land dess första upplaga (2,000 ex.) på en månad blifvit utsäld. Författaren, som ännu icke velat framträda med sitt namn inför offentligheten, innehar en jämförelsevis oanselig ställning såsom landtprest i Baden, men är påtagligen en mångsidigt bildad man med en viss tankeskärpa och med vaken blick för lifvets förhållanden. Han har icke ryggat tillbaka för att följa den gamle kristne teologen prof. Haupts uppmaning till teologerna: »frigifven hela kritiken och lären att icke rygga tillbaka för någon konsekvens!» — Förf:s omutliga stränghet i detta afseende skulle kanske också på mången verka skrämmande, om icke hans anspråkslöshet och religiositet på samma gång ingåfve det största förtroende. I detta afseende, liksom äfven genom språkets skönhet, som på grund af den omsorgsfulla öfversättningen gör sig fullt gällande, äger han ett starkt släktttycke med Pontus Vikner. Boken är synbarligen, såsom dess tyska titel angifver, författad »im Kampf um die Weltanschauung,» och i vissa punkter torde också en fullödig kristlig erfarenhet komma att opponera sig mot de resultat, hvartill förf. kommer, särskildt med afseende på frågan om bönens betydelse. Men han framträder ej heller med anspråk på att lämna något allmängiltigt eller uttömmande svar på Pilati fråga, »hvad är sanning»? Och trots förf:s starkt frisinnade och toleranta riktning, kan icke med fog påstås, att han skattar åt någon ytlig rationalism. Därtill är han för varmt religiös i detta ords egentligaste bemärkelse. Klarast framträder denna religiositet i det sista kapitlet, »kristendom och partier», där förf. framlägger sitt egentliga program. Han

betonar där bl. a., hurusom »fromheten är ovillkorligen nödvändig för människans fulländning. En god människa utan tro tillhör visserligen omedvetet Guds rike, men vi skola tillhöra det med vårt fulla medvetande». Det skulle vara frestande att anföra många citat ur boken, men prof. Rydbergs varma loford borde kunna göra hvarje annan rekommendation öfverflödig.

Att vi här hafva att göra med ett arbete af ovanligare art, torde framgå äfven däraf, att professor Rudin nyligen gjort det till föremål för behandling på tvenne af sina andaktsstunder för Upsala studenter. Visst är, att boken genom att väcka upp likgiltiga nutidsmänniskor kommer att bidraga till förverkligandet af den lifsuppgift, förf. uppställer för oss: »Vi måste vakna ur sömnen, det mörka rufvandet, den inre sönderslitenheten och gudsförgätenheten till ett klart, ljusst, fridfullt lif i Gud, ur trældomen till frihet. Detta göres vår tid behof och sker, där Kristi ande förverkligas.»

Lydia Wahlström.

Ur vår yngsta poesi.

Röda skyar. Dikter af *Fredrik Nycander.* Stockholm 1892.

Ronnebybilder af *Curt Thelander.* Stockholm 1892.

Dikter af *Bernhard Risberg.* Göteborg 1893.

Idealismen rycker ånyo in i den unga lyriken — åtminstone skönjes åter början till en riktning, som kastar åsido hela den kvasi-moderna litterära kaféjargonen, men som lärt värdefulla tekniska grepp af realismen och blifvit fullt förtrogen med verkligheten omkring oss. Rymden blånar, naturens glada dagsljus undantränger dimman och det trötta gasskenet eller det kalla elektriska ljuset öfver storstadsgator och gränder. Fältens och skogarnes doft bortjagar den drifhusluft, i hvilken den store Jacobsens små härmare fostrade osunda plantor med praktfullt, men oäkta färgstoff. Och de naturliga, osammansatta, enkelt hjärtliga känslorna komma åter fram i de unges lyrik; skall det ännu dröja, innan den stora entusiasmen och den stora poesien lyfta sina vingar i dess världluft?

De diktsamlingar af unga debuterande författare, hvilkas namn stå öfver dessa rader, äro samtliga uttryck för denna tidsriktning. Ja, *delvis* äro de två af dem, Nycanders och Risbergs, kanske mer intressant härför än ur rent konstnärlig synpunkt. Ingen trålar under det vittra modeslafveri, som går på jakt efter »sista strömningen» och ängsligt införskrifver sina ideal från Paris' senaste litterära Magasin du printemps. Alla dessa unge författare hafva nog stolthet att våga lyssna till vackra röster i sin egen själ och försmå koketteriet med urartningssymptom, öfver hvilka andra stoltsera i samma själfbelåtenhet, som en indisk tiggare säges visa öfver sina sår och bölder.

En ädel svensk författare har nyss eftersport en *ungdom*: »Kommer den? — Fläktar i purpurskyarne dess fana?»

* * *

Är det i en sådan känsla hr *Fredrik Nycander* har kallat sin diktsamling »Röda skyar?» — skyar, som i sin rodnad spegla något af den uppgående solen?

Nycander är, liksom så mången annan ung lyriker, naturens poet. Han har sett växlande svensk natur och tecknar med ganska intima smådrag bilder från slätt och skog, fjälldal och skär. Hans stil försmår fullständigt det sensualistiskt svulstiga, det osundt raffinerade; den är genomgående ärlig och rättfram. Men han har medtagit för mycket, och hans naturskildring lider ofta af följande brist. Han uppradar en mängd i och för sig väl iakttagna detaljer, men den tändande och lifgifvande gnista, som här af bildar ett konstverk, ett poem, den kan saknas; man sammanhåller ej totalbilden utan med ett reflexionsarbete, som ändå aldrig ger annat än mosaik. Så kan författarens naturmålning blifva en död och föga intressant *naturbeskrifning*, och det personligt lyriska i ton tränges tillbaka. Detta är en oöfvervunnen teknisk rest från »realismens» dagar. Exempel härför äro de för öfrigt lifliga »Djurgårdslif» och »Skogen sover»; likaså första afdelningen af »Vår i luften» och äfven den tredje, hvarest blott den vackra inledningsstrofen ger en verklig helbild. Däremot har t. ex. det präktiga poemet *I sensommartider* en fart och ett lif, som fullkomligt gifver illusion af de från hafvet uppstigande

»drifvande skyar,

som nu ila fram öfver gårdar och byar»

i den sjungande stormen, och som låter oss känna hela sceneriet. Och i *metamorfos* får allt lif, då skalden i sin intimitet med skogsnaturen slutligen tycker sig gå helt upp däri — en fantasirik, luftig

skildring. I »Vallaresaga» har förf. gifvit ett lyriskt levande motiv ur svensk natur och svenskt folklif. Som stämningsskildrare visar han sig äfven i några Stockholmsbilder — kanske särskildt i det af middagssol mättade »Rosendal», ehuru ej heller här alla detaljer bidraga till helhetsintrycket. Besläktad är »Från sommarvillan», en ljus, älskvärd idyll. Vackra dikter af mera rent lyrisk karakter äro »Vår moders dröm» och den ljufva »Maria» med dess vibrerande, ibland något Levertinska tonfall.

Bokens sista och i stort sedt kanske bästa afdelning heter »Människoöden», som innehåller små situationer eller värsnoveller ur det landt- och kustbefolkningslif, hvilket förf. synes väl känna. Bøjelsen för objektiv teckning blef i Nycanders lyrik stundom en allt för omständlig beskrifning af »nature morte»; här gifver den mera fritt och mera konstnärligt behärskade resultat. »Gunnar dör» är ett stycke af verklig styrka och ingifvelse, och samma säkerhet i linierna visar »Skeppar Hanse». Kanske saknar man likväl för mycket intryck af författarpersonligheten i all denna objektivitet.

Hos Fredrik Nycander äro helt säkert utvecklingsmöjligheter förhanden. Men han är knappast öfverens med sig själf om sitt egentliga område. Möjligen går han från natur alltmer öfver till »Människoöden» och låter sin lyrik mindre verka för sig själf än stråla ut från dessa.

* * *

Mera sofrad är *Curt Thelander's* lilla samling »Ronnebybilder», af hvilka några år 1891 belönades med svenska akademiens andra pris. Det område förf. uppdragit åt sig är icke stort — dikterna skildra blott naturbilder från Ronneby med hvarjehanda staffage — men intensiteten är rätt betydlig, och skalden har verklig förmåga att låta läsaren se och känna så som han själf sett och känt; äfven om man aldrig besökt Ronneby, får man en föreställning om de skildrade scenerierna, som måste komma ganska nära poetens egen. Detta är talang. Eljes är ju intet vanligare, än att dylik lokal poesi kan hafva affektionsvärde för författaren utan att därför kunna uppskattas af den främmande.

Men Thelander har ej blott personligt konstnärsöga för naturskönhet och förmåga att återgifva den direkt ur intrycket, utan litterär mellanhand, han äger också en verklig egendomlighet i ton, en viss hurtig friskhet, parad med glädje öfver all den idylliska fägring han målar. Och hur många naturdetaljer äfven dessa dikter än bjuda på

kommer något käckt personligt med, som lifvar upp. Diktaren fröjdar sig åt den vackra vintern i staden, åt »solskenshärlig dag med krya hammarslag» liksom åt brasan och lampan, som under aftonen trefligt flamma inomhus. Och han målar lifvet rundtomkring, ett hurtigt och näpet tecknad staffage. Eller ock målar han högblå, guldglänsande sommarstunder öfver de gula och gröna åkerfälten — med rörliga detaljer i den präktiga »Davids kulle», mer kontemplativt i »Åt lerstorpasjö» och i »Espedalen». Denna poesi är täck som Blekinge själft — och den är *naiv*, medan t. ex. Ola Hanssons skånska naturbilder i all sin tekniska öfverlägsenhet »verka» raffinerade och studerade, en atelierkonst som beklämmer.

Curt Thelanders form är gerna konstrik med sammansatta, slingrande strofbildningar, oftast ledig, utan skygghet för det oskolade uttrycket, ibland icke fri från hårdheter. De många faktiska enskildheterna kunna lägga band på värsmusiken, och så utprägladt musikalisk är formen därför ej, som man skulle tro af den stundom konstrika strofen. Stämning framkallas i *första* rummet af målningen. Ibland blifva väl detaljerna för många, äfven ur denna synpunkt, så att dikten saknar konstnärlig begränsning (tydligast i »Stadsparti»).

Som prof på förf:s målningsätt och strofbyggnad må eljes hänvisas till dikten »Afton på Karön», en liten pärla. Utrymmet förbjuder tyvärr några citat.

I andra stycken framskymtar ett lätt leende. Men detta leende här intet som helst att göra med någon, ens den blidaste art komik — som t. ex. Sehlstedts — utan framspringer uteslutande ur en förnöjd, solig glädtighet, som kanske bäst uttryckes i förf:s ord:

»Hjärtejubel klingar ned ur solig sky,

— — — — —
hjärtejubel öfver allt och alla.

Hur långt äro vi icke här ifrån all vresighet och hätskhet liksom från allt falskt manér! Känslan är lika äkta som den raska och utåtvända iakttagelsen är ursprunglig.

Thelanders dikter äro tydligen en lokalpoesi, som från barnåren vuxit och grott i hans själ och som därför har ett så intimt tycke. Skall förf. kunna åstadkomma något motsvarande då denna förutsättning saknas, då han möjligen gifver sig i kast med större uppgifter? Diktsamlingen är så exklusiv, att detta nästan synes tvivelaktigt — men kan han det, har man endast att lyckönska vår unga lyrik. —

* * *

Den tredje af de debuterande skalder, som här omnämnas, eller hr *Bernhard Risberg*, ter sig däremot ej som egentlig lyriker, ehuru enstaka stycken finnas af rent lyrisk förtjänst (såsom *Tidens makt*, *Segelfärd*, *Vandrarrens kvällsång*). Men flertalet äro nog bleka och omarkerade; så i allmänhet högtids- och minnesdikterna från Upsala med deras konventionella form. Men man möter ett ädelt åskådnings-sätt och särskildt en vacker pietet; och öfverallt är innehållet i Risbergs dikter — med deras något lågmälda ton — lika fritt från jargon som formen är utan spår af faux-brillants.

Förf. har emellertid medtagit rätt mycket, som väl egentligen har affektionsvärde för honom själf. Men detta ter sig som studier i förhållande till ett litet antal dikter, hvilka äro det värderika i häftet och tydligt tillhöra dess senast diktade poesi. Förf. synes omsider ha funnit sin egen väg.

Häftet innehåller en cykel »Bild och verklighet», hvars dikter mycket afgjordare än Nycanders »Människoöden» i allmänhet äro samlingens bästa. Ett verkligt underlag, en bestämd, i ett par fall tydligen upplefvad situation frigör den lyriska ådran hos Risberg på ett helt annat sätt än då han diktar öfver ett enbart lyriskt stämningstryck. Därför äro hans »människoöden» utan den strängare objektivitet, som vi sågo t. ex. hos Nycanders »Skeppar Hanse»; deras värde ligger ganska mycket i den lyriska medkänslan.

Här har man nu dikten »Gamle Per», en enkel och trohjärtad skildring ur folkets lif, för hvilket Risberg har både öga och hjärta — en hyllning af vacker försakande kärlek. »Modersväntan» varierar temat om tyst, undångömd tillgifvenhet, som alltjämt hoppas och tror. Förf. älskar den »tysta kraften» vare sig till dåd — i dess mest ansträngande form, nämligen som hårdt dagligt slit — eller till kärlek. Det står i samband med den frånvaro af allt larmande och pretentiöst, som fördelaktigt utmärker skalden.

Men isynnerhet märkes den alltigenom personliga dikten »Venus på skäret», säkert ett af de bästa poem som skrivits i Sverige under de senare åren. En något utförligare granskning däraf är lämpligare än ett uppehåll vid samlingens obetydligheter. I »Venus på skäret» har en poetisk begåfning slagit ut i en stor karakteristisk blomma.

Dikten, ett hjärterop efter natur, bör ses i relief mot de bleka och »litterära» akademiska festdikterna! Här i samlingen stå de senare då nästan som uttrycket för det ensidiga kulturlif, från hvilket skalden trängtar ut.

Skalden läser ett grekiskt drama, men han är trött; blicken

faller på en Venus Milobild — gudinnan, som i sin lugna, öfver människoöfvan höjda skönhet blickar ut i ett överkligt fjärran. Och liksom Aiskylos' eller Sofokles' hjältar nyss för ett ögonblick blifvit som tomma skuggor, så tillfredsställer ej heller gudinnans kyliga idealskönhet; blicken sjunker ifrån henne, hon har ej lifvets värme — och kontrastbilden manas omedvetet fram: arbetsrummet omkring honom försvinner och hans själ ser en fager idyll:

»i sommarljus en vänlig vy,
en liten eklummig skärgårdsby.»

Venus Milobilden blifver så i denna med poetisk instinkt funna bakgrund en symbol af allt det ensidigt abstrakta, som tyvärr följer studielifvet och utkräfvär en dryg betalning för »vårt högre andliga lif.»

Och han ser för sin inre syn en annan Venustyp, flickan i skärgårdsbyn:

»Ett (En?) spann i handen, på bara fötter
går spänstigt en högväxt flicka förbi.»

Hon ler och böjer sakta sitt hufvud — och därpå följer en rent ypperlig målning, som ställer henne lifslevande för oss i all hennes varma och sunda fägring. — En dag hjälper han henne och de andra med sädesbergningen — och skildringen liksom doftar af råg, lyser af solsken mellan skurarne; här finns ett lif, ej utanför skalden stående, näpet och staffagelikt som i Thelanders lyriska Ronnebybilder men som ingripande förgrundshandling. Formen i denna bit af poemet är, med sina raska målände slängrim, djärfvare, mera i god mening »leger» än eljes hos Risberg.

Han finner efter sädesbergningen flickan bredvid sig, varm och däfven af mödan. Då känner han det, som vore hvarje skranka mellan de två häfven och de två själfva endast ett par sunda naturbarn.

Hon kommer honom tillmötes alldeles troskyldigt. Men med ens går det upp för honom, att häraf kan ju intet blifva och han drager sig tillbaka från flickan, som — tydligen ej kan fatta hvarför.

Han far ut mot kulturens offerväsen och tillägger följande, hvars klang är sällsynt äkta:

»Och stundom jag uppränt en vacker saga
att från onaturen och kifvet draga
för alltid till skäret ut tillbaka,
förfiningens konstlade lust försaka.

välja kustbons sträfsamma id
och enkla fröjder, födan taga
ur strandens åker och fjärdens vatten,
tjädern, älgen och sälen jaga;
om dagen möda och sömn om natten,
vid härden i stugan lycka och frid,
jag ung och hon min unga maka.»

Och vid lampan i sitt arbetsbord, hos sina greker och sin stumma Venus Milo ser han åter hela scenen, hur den varma, verkliga landtflickan gick förbi därute i sommarlandskapet och log, hur de förstodo hvarandra — och jämväl det meningslösa afskedet.

»Hon gråter och jag — jag bittert ler.»

Denna stillsamma, allmänt mänskliga resignation verkar starkare än de argaste partiutfall mot kulturen.

I »Venus på skäret» finns så mycket natursinne och så mycken ofördärfvad känsla, att dikten äfven innebär ett verkligt löfte.

Men, som sagdt, flertalet af de tidigare skrifna dikter, förf. medtagit, gå alldeles icke upp mot de här nämnda. Dock hafva de ofta en blid värme och gifva intryck af en *försynthet*, som i sin aristokratiska sällspordhet icke är utan sin stolthet.

* * *

Ingen af dessa tre författare kan kallas för romantiker eller mystiker. Men en ideell världsåsiikt skönjes bakom deras värser; Risberg, stundom Thelander uttalar den mera direkt, men äfven åt Nycanders dikt har den skänkt harmoni. Ur estetiskt-teknisk synpunkt äro Nycander och Thelander alltid och Risberg i sin bästa poesi reaktiver i sund mening. Det synes, som skulle förbindelsen med Runeberg återknytas. Någon gång rör väl Thelanders teknik vid den döda naturbeskrifningens gräns och Nycander öfverskrider den ofta nog, medan Risbergs svagare stycken kunna skatta åt en äldre, motsatt, mera abstrakt och på annat sätt konventionell art utaf efterklang.

Dessa börjande skalder röja i hvarje fall tillvaron af ett nytt vittert släktled, som Sveriges ungdom har att sympatiskt hälsa. Ännu i V. v. Heidenstams »lifsglädje» fanns en bottensats af pessimism; hvilken skilnad härvidlag mellan hans cymbaltoner och det soliga »hjärtejublet» t. ex. i Thelanders lyrik! Och det är *naiv* sång vi längta efter, *naiv* i sorg och glädje.

Fredrik Nycander har en dikt »Natten husvill», kanske den

bästa i hans samling. 'Hvad vill du, dunkelögda natt' frågar han; 'hur kom du hit? *Jag har ej vrå eller bänk för dig*, sätt dig därutanför! I morgon hittar dig solen — då måste du fly å öde stig!'

För den natt, som nu viker undan, har den andligen yngsta generationen icke bänk eller vrå.

Fredrik Vetterlund.

På tröskeln till Asien.

(Forts. fr. häfte 3.)

Om de förnämes hus är icke mycket att säga, ty de äro inrättade efter europeiskt mönster. Hvar familj har sitt eget, väl tillbommade och bevakade hus. Verandor och altaner spela en stor roll. De äro mycket rymliga och möblerade som salonger samt prydda med palmer och andra vackra växter. Till hvarje hus måste det finnas så många, att man hvilken tid på dagen som helst kan sitta på skuggsidan.

De fattiges hus på landsbygden, i småstäderna och t. o. m. i Tiflis' utkanter äro ingenting annat än jordhålor, byggda och inrättade på samma sätt, som de varit det sedan urminnes tider. Oftast ligga de i en backslutning, nedgräfd en aln ungefär i jorden. Vägarna beklädas med otillhuggna stenar och få på inre sidan en lätt öfversmetning af kalk, golfvet är ingenting annat än den hårdt tillstampade jorden, och taket består af bjälkar, täckta med jord och lera. Fönstren äro få och små.

Man känner sig förstämd, när man träder ned i dessa halfmörka hålor, man ryser, när man tänker på huru släkte efter släkte genom årtusenden framlefvat sin tillvaro i denna dystra omgifning, och vi, den framskridna kulturens barn, vi häpna öfver hur långt mänsklig förnöjsamhet kan drifvas. Georgierna själfva säga emellertid, att sundare bostäder finnas icke i deras torra fastlandsklimat. Om sommaren äro de svala, om vintern hålla de värmen förträffligt, och visst är, att luften kännes märkvärdigt god där inne. Visst är också, att de barn, som växa upp i dessa *sacklier*, som de kallas, se duktiga och genomsunda ut.

I det hela taget tyda de georgiska barnen på en synnerligen

lifs kraftig race. Om de icke tillhörde en sådan, skulle de ej heller kunna lyckligen genomgå den träningsmetod — eller hvad jag skall kalla det —, som de späda barnen underkastas, ända tills de fylla ett år, således under den tid, hvilken vi anse vara den ömtåligaste i barnets lif. Mig upprörde den i högsta grad, men när jag tog i betraktande resultatens — ett skönt, friskt, kraftigt folk, utan tillstymmelse till nervositet, anemi, hypokondri och hvad de allt heta vårt modärna samhälles många plågor — då visste jag verkligen icke, hvad jag skulle tänka.

Hela det första året tillbringas barnet liggande utsträckt på ryggen, men icke med de små lemmarna i frihet — långt ifrån. Lindan är hårdt åtdragen och börjar redan uppe vid axlarna. Den tillåter icke den lille att ligga och fäkta med armarna, som barn tycka så mycket om, ty armarna äro utsträckta efter kroppens längd och inrullade tillika med den. Än mindre tillåter den delikventen att sprattla med benen. Sneda och krokiga ben äro georgiernas fasa. Därför sträckas de små benen och lindan viras så hårdt, att barnet blir styft som ett vedträd. Man tror kanske, att det endast är under vissa timmar på dagen, som denna insnörning sker. — Åh nej, barnet får ligga på detta sätt både natt och dag och tages upp endast två gånger på dygnet. Så snart ombytet är gjordt, skyndar man sig att rulla in det i fodralet igen. Och renligheten? frågar man. — Jo, denna hålles så någorlunda vid makt på ett mycket egendomligt sätt.

Barnet ligger i en lätt liten säng af trä, försedd med en grepe som en korg och icke större, än att modern sätter den på sitt knä, när den lille skall ha mat. Ett stycke ofvanför sängens botten ligger ett lager af tunna spjeler, och vid dessa är barnet fastsurradt. I botten befinner sig ett rundt hål, hvarigenom man leder en liten inrättning, som närmast ser ut som en tobakspipa med långt ihåligt skaft. Denna afledare är förut fastbunden vid barnets kropp genom lindan, och man kan göra sig ett begrepp om hur omöjligt det är för den arma ungen att röra sig, när man hör att den fortsätter att tjänstgöra under ett halft dygn. Till förekommande af hudlöshet begagnas ett slags fin, torr jord.

Det är omöjligt annat än att barnen måste lida förfärligt under detta första år. Aldrig såg jag heller ett sålunda insnördt barn skratta eller ens draga på munnen. Flere ryskor, bosatta i Kaukasien, försäkrade mig också, att dessa barn aldrig småle.

Georgierna själfva äro emellertid mycket stolta öfver denna me-

tod. De påstå, att det är denna de ha att tacka för att de äro så välväxta, och att de ha en hållning, som beundras af alla andra folk.

Hur härmed än förhåller sig, barbarisk är denna sed, men i alla fall var det rätt intressant att se ett så kraftigt bevis mot Rousseaus' sats, att lindningen skulle skadligt och för lifvet inverka på barnets karakter, göra det till en ofri människa. Hårdare kan man omöjligt linda barnen, än georgierna göra det, och dock torde det vara svårt att finna ett folk, som högre älskat friheten, som gjort större offer för densamma än de. Man skall icke heller tro, att barnets humör blir tryckt för lifvet af denna behandling. Tvärtom ser det ut, som om den medfödda lifligheten bröte fram med så mycket mera fart, sedan banden blifvit borttagna.

Efter en så sträng början att döma, skulle man ju tro, att georgiskorna äro mycket spartanska mödrar, men tvärtom. Med denna första behandling tyckas de ha uttömt hela sin kraft till att vilja lägga band på barnet, och sedan får det utveckla sin natur i en tämligen obehindrad frihet. Fäderna äro ännu svagare och lära vara alldeles omöjliga som uppfostrare. Karakteristiskt skall ett svar vara, som furst C. gaf en tysk lärarinna, när hon bad honom att lägga en smula band på sonens alltför hetlefrade temperament. — »Hur skall jag kunna säga något åt honom, han är ju herre i huset» ljöd denna fallitförklaring — Den tioårige gentlemannen var nämligen arftagare till namnet och godsén.

Hvad som förvånade mig var, att banden mellan barn och föräldrar, till trots för denna slappa uppfostran, voro så märkvärdigt starka. Den ömsesidiga tillgifvenheten tycktes ha djupa och oslitliga rötter, och af den europeiska respektlösheten gentemot den äldre generationen syntes icke ett spår.

* * *

Vi måste ännu en gång återvända till sacklierna. Deras inredning är värd några ord.

Det ser icke ut som om ett ungt par behöfde sträfva länge för att samla tillräckligt till bosättningen. Har *hon* väft ett par mattor och en smula linne, har *han* skrapat ihop till en *thakti*¹ eller par, några grytor, fat och vattenkrus samt en madrass, så kunna de tryggt låta presten läsa välsignelsen. Få de därtill af en eller annan välgörare en samovar med tekanna, så fordra de icke mer af jordiskt

¹ Thakti är en lång sängbrits af omåladt trä.

bagage. Blygsamma anspråk, eller hur? Men när man har en möbel, som tjänstgör både som säng, stol och bord, är det också lättare att reda sig med litet. Om dagen rullas madrassen ihop och gömmas undan, en matta bredes på thaktin, och nu är sängen förvandlad till en soffa, där man sitter uppkrupen med benen under sig och till det bord, hvarpå man intager sina måltider. En liten duk bredes därvid på mattan. Man äter ur samma fat och betjänar sig med fingrarna. Det är endast i de högre kretsarna bruket af knif och gaffel har trängt igenom.

Det enda, som lyser upp i dessa mörka och torftiga hem, det enda, som ger ett tycke af hemtrefnad är mattan. Ofta är den ett verkligt konstverk i originel komposition och förtjusande färgsammanställning. Tekniken är uppdrifven till en höjd, som man icke, efter hvad det säges, har motstycke till i Europa. Färgerna blekna icke, fastän mattorna tvättas i det oändliga; väfnad och material äro så förträffliga, att en god matta nästan icke kan slitas ut.

På den ofvan gifna bohagsförteckningen fattas något så viktigt som ett handfat, och läsarinna misstänker därför kanske, att det är klenst bestäldt med renligheten i dessa sacklier. Icke vill jag påstå, att denna dygd i allmänhet är högt utvecklade, men i detta fall är det just en egendomlig uppfattning af densamma, som förhindrar bruket af tvättfat. Georgierna anse det nämligen högst malpropert att doppa handen två gånger i samma vatten. De tvätta sig därför alltid under rinnande vatten, som de samla upp i handens ihållighet. Det är en ganska besvärlig procedur, innan man blifvit van därvid, men sedan man vunnit någon öfning, förefaller den rätt behaglig. Man måste naturligtvis alltid ha hjälp, någon som står bredvid och sköter handkannen. Det vatten, som rinner af, samlas i de bättre försedda husen upp i ett slags bassäng med aflopp; i sacklierna uppsupes det af jordgolvet.

Hvad som på främlingen gör ett högst öfverraskande intryck är att se det vackra folket, i synnerhet kvinnorna i deras enkla men festliga dräkt, röra sig i dessa jordhålur.

Alla, både fattiga och rika, män och kvinnor, äro de utomordentligt väl växta, och kvinnorna ha icke, som det så ofta är fallet i varmare klimat, anlag för stark fetma. De ha också för mycket skönhetssinne för att vilja genom konstiga medel framkalla ett artificiellt hull. Den vanligen mörka, tätt åtsittande, fotsida klädningen visar hur vacker en figur kan vara, när snörlifvet icke har vanställt den. Georgiskorna äro smärta »som cypresser», efter hvad perserna

påstå och smala om midjan, men utan denna insnörning med åtföljande starkt framspringande höfter, som så ofta kännetecknar snörlifsfiguren; de äro lagom fylliga, ha förtjusande vackra, lätt slutande skuldror och en formskön hals; därtill — äfven i den arbetande klassen — små och välformade händer och fötter. Kring midjan är den släta kjolen fäst med ett skärp, som efter råd och lägenhet är af sammet med guldbroderier, af siden eller taft. Framtill faller det med två breda ändar ned till kjolens kant.

Hvad som ger dräkten sin festliga prägel är huvudbeklädningen, som bäres både ute och inne. En liten flat, guldbroderad sammetsbaret, halfannan tum hög endast, täcker hjässan. Ofvan denna ligger, konstmässigt hopviken, den spetskantade, hvita tyllslöjan, som därifrån faller ned öfver axlar och rygg. Det är beundransvärdt, hur fraiche slöjan alltid är, den ser ständigt ut att vara nystruken. Bakhåret bäres i ett par hängande flätor och framhåret i två präktiga lockar, som falla ned på bröstet och bilda en vacker infattning till ansiktet.

Denna kvinnodräkt är den mest klädsamma jag någonsin sett. Den är kysk och ärbar och likväl kommer hela figuren till sin rätt; därtill är den naturlig och tillåter utvecklandet af mycken gratie; men säkerligen fordrar den också en skön figur.

Den georgiska kvinnan är verkligen beundransvärdt vacker, däri har ryktet rätt; men jag vet icke, om det är därför att man har för mycket vackert att se på, eller om det beror på att typen är så starkt utvecklad, att t. o. m. deras uttryck förefaller typiskt — nog af på mig verkade kvinnornas utseende i längden något trötande. Dock måste jag tillägga, att när man närmare lärde känna någon af dem, då försvann det typiska, och det individuella bröt fram. Då kunde det i dessa ögon, som vanligen sågo så drömmande ut, komma ett uttryck af personligt rikt lif, af yster lefnadsglädje, af djup, stark känsla — något så strålande, att man bländades.

Typen är helt österländsk. Långa svarta ögonfransar gifva det mandelformiga ögat ett uttryck af svärmeri, som dock aldrig blir smäktande. Brynen äro svarta och kraftiga, men fint tecknade. Den lilla och förtjusande munnen har ett allvarligt, bestämdt uttryck, och när den öppnar sig, ser man två rader af de vackraste tänder man kan tänka sig. Hyns färg är varm och präktig, ansiktsformen fin, men något rund.

Kvinnornas sätt att föra sig är så naturligt, som om de aldrig ens drömt om koketteri, och det är alltigenom stämplat af kvinlig

värdighet och behag. Men man säger, att när de bli uppbrakta, är det förbi med värdigheten, ja, att de då förvandlas till rasande hyenor. Detta fick jag dock aldrig tillfälle att se. Personer, som känna dem väl, påstå också, att det ingalunda alltid är med silkestassen, som de georgiska hustrurna behärska sina män. Det låter mycket sannolikt, ty de varmhjärtade och ytterst expansiva, men också indolenta och lättsinniga georgierna behöfva utan tvifvel ledas med fast hand. Då de emellertid så allmänt böja den annars stolta nacken under det »ljufva» oket och, till trots för detta, bemöta kvinnan med äkta höfvisk ridderlighet, så får man väl anse det som ett tyst erkännande af hennes moraliska öfverlägsenhet.

Att husbondeväldet icke är så oomtvisteligt hans *rättighet*, tyckes framgå af ett gammalt bröllopsbruk, som ännu sorgfälligt iakttages. När brud och brudgunn träda in i kyrkan skynda de sig ifrigt — ibland t. o. m. springande påstås det — till koret, ty den, som först sätter foten på vigselmattan, kommer att få bestämma hvar »skåpet skall stå».

* * *

Det är sorgligt att se en gammal härlig, minnesrik bygnad förfalla, men huru mycket sorgligare ändå är det icke att se ett ädelt folk, som spelat en historisk roll och som gjort det med så mycket större heder, som det varit glömdt och opåaktadt af sina trosbröder, gå så starkt tillbaka, att upplösningen, undergång tyckes hota.

Den fred, som införlifvandet med Ryssland skänkt landet, har nämligen icke bragt det välsignelse — georgierna ha icke kunnat bära medgången lika bra, som motgången. Detta folk, som så att säga föddes och dog på valplatsen, tyckes icke förmå att skaffa sig en verksamhet under freden, tyckes icke kunna fatta, att också fredlig idrott kan vara föremål för allvarlig, manlig sträfvan. Deras sinnes spänstighet, deras sorglösa, glada mod, deras lifsglädje finna icke längre den hårda nödvändigheten att bryta sig emot; georgierna finna då icke någon bättre afledare för dem än nöjen och njutningar, ibland af det bättre slaget, ofta dock ovärdiga.

Georgien har under det sista halfva århundradet haft en rad af utmärkta lyriska skaldar. Flera af dessa ha uppträdt varnande, straffande, nästan förtviflade öfver den vanära, hvori deras ärorika folk nedsjunkit. Hvad ha de utträttat?

Därom törs främlingen naturligtvis icke döma, men hvar och en

kan inse, att så länge arbetet — d. v. s. det pliktmässiga arbetet — anses så helt och hållet ovärdigt en man, så är ingen väsentlig förbättring att vänta, hvarken i ekonomiskt eller moraliskt afseende.

Det är kvinnans stora inflytande, som ännu håller förfallet tillbaka. Hon är genomgående mera sparsam och mindre begifven på nöjen än mannen; hon är dessutom varmt religiös och håller starkt på familjebandens helgd. Däri är det utan tvifvel, som hennes styrka ligger.

Det är dock endast den gifta kvinnan, som utöfvar inflytande och åtnjuter aktning och som, åtminstone för så vidt jag kunnat få reda därpå, icke har någon annan inskränkning i sin frihet än att hon icke utan mannens samtycke kan öfverskrida Rysslands gränser. Den ogifta gamla flickan däremot har intet anseende. Hon deltar ej i sällskapslifvet, man nämner henne icke ens inför främmande människor, utan gömmer undan henne, på samma sätt som man gömmer ett ledsamt familjeminne. För att undgå detta fruktade öde gå flickorna hvar måndag till kyrkan Didubé utanför Tiflis. De höra mässan, tända sina vaxljus och göra runden kring kyrkan, kyssande alla helgonbilderna, medan de brinnande bedja helgonskaran om att skaffa dem en man.

Någon verksamhet i det yttre lifvet känner kvinnan ännu icke här. Hon delar fullkomligt mannens fördom mot arbetet. Tonen är genomgående denna: är man tvungen att arbeta, så gör man det, men man gömmer sitt kors för världen, ty när man visar sig för sina medmänniskor, fordrar husets anseende, att man är sysslolös.

Arbetet för välgörande ändamål anses dock mycket hedrande.

En vaknande insikt om arbetets nödvändighet och heder och detta ädla, stolta folk skulle äfven under de nya förhållandena kunna bli värdigt sitt tusenåriga stora minne.

M. Anholm.

Lärarinrior och annonser.

Annonsväsendet har, som vi alla veta, i vår tid nått en oerhörd utsträckning, det har utvecklats till en konst, ja, nära nog till en »skön konst», man tänke blott på de stora handelsfirmornas artistiskt utförda illustrerade puffar och varumärken. Det har gått så långt, att annonsafdelningen i en tidning eller tidskrift i betänklig grad börjar

inkräkta på texten, den allvarligare, litterärt anlagda läsaren till förfång, den mer praktiskt begåfvade publiken till hugnad och uppbyggelse, efter hvad vi gärna vilja tro. Ty vare det långt ifrån oss att önska förringa värdet och betydelsen af annonseringen, denna viktiga faktor i vårt affärs- och handelslif, en yttring den, som så mycket annat, af vårt århundrades materiella utveckling.

Men annonseringen hälle sig hufvudsakligast inom affärs- och handelsvärldens gebiet! Det finnes områden, där annonseringssystemet, om än ej helt och hållet förkastligt, dock är mindre på sin plats, och — här öfvergå vi utan vidare omsvep till det, hvartill vi vilja komma — vi afse då i främsta rummet hvad till det uppväxande släktets uppfostran och utbildning hörer. Naturligtvis menas ej här skolornas och de olika uppfostringsanstaltarnas oundgängliga annonser och anmälningar, lika litet som de s. k. legala annonserna. Nej, det är emot det inom enskilda familjer, allra helst på landsbygden, vedertagna bruket att vid valet af lärarinna uteslutande taga annonseringen till hjälp, som vi här skulle vilja rikta några anmärkningar.

Låt oss skärskåda saken något närmare. En familj på landet med två, tre, fyra döttrar, ofta en eller par söner, som skola »läsas upp» till någon af »storskolans» första klasser, önskar en lärarinna. Man sätter ihop en annons med den för dylika litterära alster brukliga formuleringen: »en *skicklig* guvernant, kunnig i språk, musik och alla vanliga skolämnen» o. s. v. och insänder densamma till en tidning, Stockholms Dagblad, Dagens Nyheter, Idun eller något annat af våra större annonsblad.

Svar låta ej länge vänta på sig. De strömma in från östan och vestan. Bref med skol- och prestbetyg, fotografier, intyg af alla slag formligen öfversvämma familjens postväska. Med allt detta material framför sig sätter nu frun i huset sig ned — familjefadern bekymrar sig, frukta vi, oftast ej om guvernantsfrågan — för att utse en uppfostrarinna åt sina barn. Tack vare betyg och vitsord bör ju detta vara en smal sak.

Så tyckes det, men vi äro öfvertygade om, att mer än en moder känner sig ganska rådvill och osäker, äfven efter det noggrannaste studium af de många svaren. Och ju mer man har att välja på, desto rådvillare står man där naturligtvis. Alla betyg äro vackra. Nyanser förekomma visserligen, men huru afgöra skillnaden mellan alla dessa *a* och *ab* och *ab+*, dessa »godkänd» och med »beröm godkänd» och hvad de allt heta dessa lärdomstecken, hvilka ej brukades

i fruns skoltid och om hvars betydelse hon endast har en dunkel föreställning.

Hon slutar med att stanna vid ett af svaren, det som efter noggrann jämförelse med de öfriga befinnes vara det »vackraste». Måhända är det betyg, jämte skolbetygen, man fäst sig vid såsom särdeles förmånligt affattadt i följande ordalag: »Fröken N. N., som varit lärarinna för våra barn, har med nit och skicklighet ledt deras undervisning, samt har under den tid hon vistats i vårt hem tillvunnit sig allas vår välvilja o. s. v.» . . . Onekligen ett mycket välvilligt och vackert vitsord, men i det hela huru intetsägande! Ej ett ord om huru lång tid bemälda lärarinna vistats på platsen, intet om elevernas antal och ålder, om hvilka ämnen undervisningen omfattat m. m. — Ibland fäster man sig kanske vid en fotografi, som ser »hyggelig och treffig ut» eller vid någon annan omständighet, som talar till den platsökandes förmån. Ja, i allt för många fall är det, frukta vi, den minstbjudande i fråga om lön, som vinner priset framför sina mer anspråksfulla medsökande, eller ock den, som jämte lärarinnans åligganden, förklarar sig villig att biträda i det husliga.

Är man samvetsgrann meddelar man sig ytterligare med den familj, där lärarinnan haft anställning. I de allra flesta fall får man gynnsamma svar på sina förfrågningar. Hvem skulle ha hjärta att ge mindre förmånliga vitsord om den stackars flicka man haft i sitt hus, äfven om man varit aldrig så litet nöjd med henne? Dessa vackra intyg från fru X eller herr Z, personer, hvilka man vanligen ej känner, ofta ej ens förut hört omtalas, afgöra saken. Lärarinnan är antagen och underrättas om att hon är välkommen.

Vi vilja visst ej förneka att fall förekomma, då ett dylikt förfarings sätt krönes med framgång. Sådana kunna ju förhållandena vara att annonseringen är den enda utväg, man har att tillgå för att vinna sitt ändamål, arbetsgifvare så väl som arbetssökare kunna ju komma att känna sig fullt belåtna. Men i så fall torde båda parterna ha skäl att prisa siu goda tur. Ty något annat än tur är det icke, chanserna för att man å båda hållen grundligt missräknat sig äro minst sagdt lika stora.

Och det behöfves ej någon mycket skarp bevisföring, tro vi, för att hvarje tänkande moder skall ge oss rätt. Vill man köpa en värdefullare sak, t. ex. ett piano eller en häst, begagnar man sig vanligen ej af annonseringssystemet. Känner man sig osäker på sin egen förmåga att bedöma föremålets duglighet, vänder man sig till en rådgifvare, på hvars omdöme och erfarenhet inom berörda områden

man anser sig kunna lita. Skulle man då vid valet af den person, åt hvilken man vill anförtro det dyrbaraste man äger, sina barn, gå till våga med mindre samvetsgrannhet och försiktighet? De ungas uppfostran och handledning äro väl af större vikt än att man skulle våga i frågor som röra desamma, begagna sig af en så oviss och af slumpen beroende metod som annonsering. Ty hvad är annonsering annat än ett lotteri, ett lotteri där kanske en på tusen drager den högsta vinsten?

*   *   *

De talande skäl vi hittills anfört emot lärarinneannonserna beröra dock endast den ena partens intressen, arbetsgifvarens. För densamma kan risken af ett olämpligt val vara betänkelig nog, men i huru mycket högre grad gäller ej detta om den andra parten, den stackars lärarinnan själf, hvars hela framtid och existens prisgifves åt det ovissa annonseringslotteriets chancer! Hur mången ung flicka har ej känt sig bittert besviken på den plats, som i annonsen lät så lockande! Och ej underligt! De annonserade platserna äro mången gång sådana, där lönevilkor eller andra förhållanden gjort det omöjligt för skolföreståndarinnor eller en god platsförmedlingsbyrå att gifva förslag å lärarinna. Den unga lärarinnan har dessutom ofta föga personalkännedom och mången gång lika liten praktisk blick. Hon tror annonserna och underlåter innan hon antager en plats att inhemta de upplysningar, förutan hvilka aldrig en familj skulle antaga lärarinna eller lärarinna antaga plats.

I sammanhang härmed kan med fog den anmärkningen här vara på sin plats att i allmänhet de fordringar som af familjerna ställas på lärarinnorna äro öfverdrifvet stora. Hur ofta blifva ej af den familj, som engagerar en lärarinna, dennas krafter och duglighet tagna i anspråk till det allra yttersta utan att en motsvarande ersättning skänkes! Ty, som vi ofvan anmärkt, i alltför många fall är det vid valet af guvernant, den som begär den minsta lön, som får företrädet. I stället för att utgå från den grundsatsen, som borde vara den enda rätta, att en god lärarinna ej kan nog högt betalas, gäller det alltför ofta vid engagerandet af en lärarinna, liksom vid andra affärsuppörelser, att söka erhålla det största möjliga utbyte för den minsta möjliga kostnad. Till hvilken båtnad för så väl lärarinna som lärjungar, därom torde mer än en bedröflig familjehistoria kunna tala.

Att döma af annonserna och de muntligen och skriftligen fram-

ställda villkoren, tyckas dessutom de guvernantsökande hemmen vänta sig, att alla fullkomligheter och färdigheter skola finnas förenade hos en och samma person. Ej nog med att den lärarinna som önskas, skall vara utrustad med alla möjliga framstående personliga egenskaper, hon skall äfven vara *skicklig* i *alla* ämnen, hufvudsakligast i utländska språk, därtill äga färdighet i musik och andra talanger och till allt detta göres naturligtvis anspråk på erfarenhet och undervisningsvana, men »ingen som är öfver 25 år (allra högst 30) göre sig besvär», ungdom är ett af de uttryckliga villkoren, som uppställas.

Denna numera för lärarinnor ytterst knappt tillmätta åldersgräns är, synes det oss, ett af de största misstag arbetsgifvarne göra sig skyldiga till. Dessa gamla guvernanter, lika rika på erfarenhet som på år, som handledt ett par generationers uppfostran och hvilka sluta som ett slags omhuldade, af alla afhållna inventarier inom familjerna, torde vara fullkomligt okända företeelser i våra dagars samfundslif. Utan att alltför mycket vilja prisa gamla stammens guvernanter, kan det dock ej bestridas, att den på allt arbete tillämpliga sanningen, att det är åren som skänka erfarenhet och skicklighet, i främsta rummet gäller kall så maktpåliggande och viktiga som lärarens och uppfostrarens. Den sanna arbetskraften, allvar och erfarenhet äro sällan förenade med »ungdomens företräden», och det är lika kortsynt som oklokt af föräldrar, att vid valet af lärarinna låta de färre lefnadsåren, ej meriterna för öfrigt, vara den bestämmande faktorn.

Vare detta sagdt utan att vilja nedsätta den unga arbetskraftens berättigande att göra sig gällande. Hur skulle någon erfarenhet kunna vinnas, om ej tillfälle beredas de unga att pröfva sina krafter? Må dock de husmödrar, som i sina hem mottaga ännu opröfvade unga lärarinnor ej ställa sina fordringar på dessa för högt, och må de oftare än hvad nu sker vara uppfyllda af en lefvande ansvars känsla gent emot dessa nya medlemmar af deras familj. Vi skulle önska att något mer af moderligt öfverseende, af den äldre erfarnare kvinnans uppfostrande inflytande komme den unga lärarinnan vid hennes utträde i lifvet till del från modern till de barn hon satts att handleda. Oändligt mycket mer skulle vara att säga i denna sak, om ansvar och skyldighet, detta så väl å lärarinnans som familjemoderns sida, det skulle dock föra oss för långt från ämnet, hvarföre ofvanstående endast får gälla som en liten afvikning därifrån, hvilken, i betraktande af det behjärtansvärda i själfva saken, ej torde anses alltför obefogad.

Vi hafva här i all korthet sökt påpeka några af de betänkligheter, som vi funnit annonseringssystemet, tillämpadt på barnuppfostran, innebära, återstår att ge svar på den fråga, hvilken säkerligen våra inpass framkallat: huru gå till väga vid valet af lärarinna? Svarét ger sig själf. Vänd er direkte till rektorerna och föreståndarinnorna för våra högre kvinliga läroanstalter, i främsta rummet till Högre lärarinneseminariet i Stockholm, hvars föreståndarinna ju äger de största förutsättningar att med oegennyttig samvetsgrannhet, parad med erfarenhet och sakkunskap kunna lämna de erforderliga upplysningarna. Att genom detta direkta hänvändande till själfva den läroanstalt, där den unga kvinnan erhållit sin utbildning, sådana tyvärr ej alldeles ovanliga fall undvikas, att underslef med betyg, ja rena bedrägerier i fråga om uppgifter och rekommendationer bedrifvas, faller af sig själf.

Men utom det nu anförda sättet att vid val af lärarinna vända sig direkte till seminariets och flickläroverkens föreståndarinnor, vilja vi äfven påpeka Fredrika-Bremer-Förbundet, hvars uppgift att vara en förmedlare mellan allmänheten och bildade arbetssökande kvinnor, lärarinnor och uppfostrarinnor, numera torde vara så allmänt känd, att vi ej här närmare behöfva redogöra därför. Genom att muntligen eller skriftligen vända sig till Fredrika-Bremer-Förbundets byrå i Stockholm, erhållas uppgift och upplysning om lärarinnor, så väl sådana som äro afsedda för elever på ett högre stadium, som enklare guvernanter med mindre löneanspråk, wed ett ord lärarekrafter och platser lämpade för olika ändamål och förhållanden. Det är genom en noggrann pröfning af betyg och rekommendationer, som byrån söker lära känna de inskrifna arbetssökande för att sedan med godt samvete kunna rekommendera dem till just sådan plats, som för hvar och en kan vara lämplig. Å andra sidan inhemtar byrån, så vidt möjligt, kännedom om arbetsgifvarens förhållanden. Den omständigheten att Förbundets platsförmedlingsafdelning icke är uppsatt för att bereda Förbundet en vinst, eller med andra ord för att *drifvas som en affär*, måste naturligtvis i sin mån fördelaktigt inverka på arbetets gång. Ja, sannolikheten för att familjen, genom att vid valet af lärarinna gå till väga på ofvan antydda sätt, skall ha större utsikt att göra ett lämpligt val och att lärarinnan själf lättare erhåller en god plats, än om man tar sin tillflykt till det ovissa annonseringssystemet, synes oss ligga i så öppen dag, att vi äro öfvertygade det saken blott behöfver påpekas för att vinna anklang hos alla allvarliga mödrar och uppfostrare.

L. D.

Upsala kvinliga studentförening.

Nyligen förekom i Skånska Aftonbladet en uppgift på nuvarande antalet af vid våra universitet studerande kvinnor. Tidningen häpnar öfver deras fåtalighet i jämförelse med det stora antal flickor, som årligen aflägger mogenhetsexamen. Den undrar, hvart de, som icke fortsätta sina studier, egentligen taga vägen, och frågar med en ton, som tydligen skall vara spetsig, om man får antaga, att de kvinliga studenterna på äktenskapsmarknaden röna större efterfrågan än andra flickor. Man tyckes tydligen icke kunna tänka sig, att andra utvägar än universitetsstudier eller giftermål stå dem till buds. Lyckligtvis är icke valet så begränsadt. Studentbetyget har visat sig vara en god rekommendation till åtskilliga platser, icke minst på lärarinnebanan. På det hela taget är det också en lycka, att tillströmningen af flickor till universitetet ännu varit jämförelsevis ringa. De öfverdrifter, som i början ofta åtfölja reformer, hafva inom detta område icke i nämnvärd mån låtit höra af sig. Saken har, för att begagna ett af konservatismens slagord, utmärkts af »ett lugnt och sansadt framåtskridande»; och detta har utan tvifvel varit det bästa, som kunnat ske.

För att nu särskildt tala om Upsala, så inses lätt, att de kvinliga studenterna i början icke kunnat låta synnerligen mycket tala om sig, då antalet af de vid universitetet inskrifna under hela perioden 1872—1880 begränsade sig till ett dussin. Något kraf på sammanhållning eller »kåranda» kunde också under sådana förhållanden knappast göra sig gällande. Detta kraf infann sig först på slutet af 80-talet, då antalet kvinliga studenter ökats så pass, att 12 till 15 på en gång vistades vid universitetet. Då dessa nu kommo från skilda läroverk och bedrefvo olikartade studier, bläf sammanhållningen dem emellan gärna beröende af endast koteriintressen. En ledsam följd häraf var, att nykomlingarna icke hade den lätta tillgång till umgänge med och hjälp af de äldre, som själfmant skulle hafva erbjudit sig, om solidaritetskänslan varit större. Man beslöt då försöka en förändring, och den 20 mars 1892 upplästes förslag till stadgar och anställdes val af styrelse för *Upsala kvinliga studentförening*, som allt sedan dess under terminerna haft regelbundna sammanträden en gång i månaden i för aftonen hyrd lokal. Föreningens uppgift, »att utgöra ett samband mellan de kvinliga studenterna vid Upsala universitet», har man hittills sökt fylla hufvudsakligen genom anord-

nande af diskussioner och föredrag, åtföljda af något enklare samkväm. Bland de föredrag, som hållits af föreningens egna medlemmar, hafva tre utgjorts af reseskildringar, bl. a. från sommarvandringar i Norge och Jämtland. Bland öfriga ämnen, som varit föremål för behandling, märkas: »Vilhelm I af Oranien», »Ibsens Bygmäster Solness» och »Kuriosa ur papper från gustavianska tiden». Diskussioner hafva hållits öfver Anne Charlotte Lefflers bok om Sonja Kowalevski och öfver striden i Svensk Tidskrift mellan Eva Fryxell och Ellen Key. Slutligen har föreningen 3 gånger haft att glädja sig åt besök af utom föreningen stående personer, som godhetsfullt åtagit sig att hålla föredrag. Så har dr Ellen Fries inledt en diskussion i kvinnofrågan, fru Anna Höjer gifvit en framställning af J. F. Oberlins lif och verksamhet samt fröken Anna Sandström inledt diskussion öfver flickskolans nuvarande ställning.

Vid ett samkväm hösten 1892 besöktes föreningen af ett par kvinliga studenter från Kristiania, och till jubelfesten 1893 hade man nöjet att såsom föreningens gäster hälsa kvinliga kamrater från Stockholms högskola, Lund och Helsingfors. Med de finska kamraterna står föreningen då och då i skriftlig förbindelse.

Röster hade en gång höjt sig mot föreningens bildande på grund af fruktan, att ett dylikt steg skulle tydas såsom försök att liksom grunda egen nationsförening och därigenom skilja sig från den öfriga delen af studentkåren. Någon dylik innebörd har man dock aldrig inom föreningen velat inlägga i dess syften. Så vidt det är oss bekant, har Upsala kvinliga studentförening icke rykte för att vara annat, än den verkligen är: en förening af helt och hållet privat natur till befrämjande af ett godt kamratlif inom den kvinliga delen af studentkåren. Den goda sammanhållningen bland de kvinliga studenterna har för öfrigt snarare gynnat än hindrat dessas deltagande i ämnesföreningar, såsom fysiska sällskapet, historiska föreningen m. fl., där åtskilliga flickor äfven hållit föredrag och deltagit i diskussionerna.

De vid Upsala universitet vistande kvinliga studenterna äro innevarande termin till antalet 20, af hvilka 10 tillhöra Stockholms nation. Bland dessa 20 är en fil. och juris kandidat, 2 medicine kandidater, 5 filosofie kandidater, 7, som ämna taga filosofie kandidatexamen, och 5, som studera på medicinsk-filosofisk examen.

W.

Några ord om den husliga hygien.

Det senaste århundradet, som inom alla vetenskapsgrenar riktat oss med stora och genomgripande upptäckter har särskildt gjort epok på hygienens område. Allt större klarhet har spridts öfver arten och uppkomsten af de sjukdomar, som likt lömska fiender hota den mänskliga organismen, och läkarkonsten gör dagligen stora framsteg i kunskapen om dessa fienders bekämpande. Men icke blott sjukomarnes bekämpande utan ännu mer deras förebyggande står på den moderna hygienens program. Och allt mer och mer vaknar inem alla samhällslager medvetandet om den roll renlighet och ordning just inom våra hem spelar i den nutida hygien.

Hemmets vård har i alla tider fallit på kvinnans lott, och det är i främsta rummet hennes intresse och ansträngningar som tagas i anspråk; när det gäller att tillämpa de ständigt ökade fordringarna på hälsovården inom detsamma. Våra moderna bostäder, där tjocka mattor, gardiner och väggbonader förekomma i så riklig mängd, äro naturligtvis långt mer än våra fäders hem ägnade att uppsamla dam och mikrober, och ehuru husmödrarne energiskt draga i härnad mot dessa fiender vid de regelbundet återkommande stora rengöringarna, är det knappast möjligt att fullständigt tillintetgöra alla de hälsofarliga partiklar, som hunnit samlas under långa månader. Då smittosamma sjukdomar förekommit äro vi ju numera tvungna att låta desinficera våra bostäder, och dessa åtgärder ha redan börjat ingå i det allmänna medvetandet, men ännu torde man ej till fullo hafva insett hvilken fördel som skulle ernås, om man äfven i vanliga fall låte rengöra sina sängkläder, mattor m. m. på ett sätt, som gjorde dem fullständigt fria från dam, smuts och alla slags smittämnen.

Hittills ha vi här i Sverige icke vetat af något sätt att i detta afseende fullständigt tillgodose hygienens ökade anspråk. Men helt nyligen har för allmänheten framträdtt en anstalt, som kan räcka oss en hjälpsam hand: vi mena det nybildade aktiebolaget *Parasiticida* i Stockholm. De flesta af denna tidskrifts läsare ha utan tvifvel hört bolagets namn, men säkert ha icke alla gjort sig reda för, hvad detta bolag egentligen är för något. Man har kanske klart för sig, att det är en anstalt, som man har att tillgå, om något så obehagligt som väggohyra eller mal skulle innästla sig i våra bostäder, men om man genom en noggrann skötsel af sitt hem hittills varit förskonad från dessa skadedjur, så tänker man ej vidare på, att man kan behöfva bolagets tjänst. Och dock är ju äfven det bäst vårdade hem ej all-

deles säkert för dessa inkräktare. De kunna komma in med en nyköpt möbel eller lura på oss i den våning hvori vi inflytta, ja på många andra sätt. Vi känna visserligen åtskilliga metoder att utrota dem, men utom det att dessa äro mer och mindre osäkra, medföra de ofta obehaget af en länge kvarsittande obehaglig lukt, såsom fallet är t. ex. med rökning. Parasiticida har däremot lyckats uppfinna sådana metoder, att det kan aflägsna skadedjur på ett fullständigt gift- och luktfritt sätt, och utan att den minsta ogynnsamma förändring visar sig på äfven ömtåliga föremål.

Men Parasiticidas verksamhet är alldeles icke inskränkt till detta område. Främst på dess program står den husliga hygienien, och det tillgodoser densamma genom att kemiskt rena och desinficera möbler, sängkläder, mattor, gardiner m. m. och därigenom på ett sätt, som annars ej vore möjligt, aflägsna ur våra bostäder allt det dam och de hälsofarliga partiklar, som, ehuru för ögat osynliga, smyga sig in i hemmen.

Man ägnar numera så mycken omtanke åt sofrummens luftning och hygieniska inredning, men lika nödvändigt vore nog att på vissa mellantider grundligt låta desinficera, omstoppa och rengöra de dagligen begagnade sängkläderna. Taglets uppredning och fjäderns ångkokning ombestyres ock af Parasiticida med därför konstruerade maskiner.

Men bolaget har äfven andra fördelar att bjuda våra husmödrar. Det åtager sig bland annat desinficering och förvaring af pelsverk, rengöring af möbeltyg, af uppstoppade djur m. m., hvarjämte det åtager sig att med en särskildt uppfunnen apparat utföra piskningen af mattor. Denna piskning, som lär nöta mattorna långt mindre än den för hand, föregås alltid af desinfektion, och har man sedan att välja på att kvarlämna sina mattor till förvaring vid bolaget eller att få dem hem tillräckligt preparerade att motstå malens härjningar under sommaren. En särskildt stor fördel är att alla effekter som rengöras, piskas eller förvaras vid bolaget fullständigt desinficeras, så att man undgår den fara som uppstår, då föremål från friska och sjuka hem piskas och förvaras tillsammans.

Om det tillfredsställande sätt, hvarpå bolaget utför sina åligganden, ha flere framstående läkare och andra kända personer lämnat intyg, och vore önskligt att allmänheten, ännu mer än hittills varit fallet, själf öfvertygade sig om de fördelar, som erbjudas af denna i sitt slag enastående anstalt, hvilken på många sätt kan sägas fylla ett länge känt behov.

F. E.

Stockholms internationella lärarinnehem.

Under förlidet år innehöll Dagny en uppsats rörande behovet af ett lärarinnehem i Stockholm. Sedan denna tid har genom för saken intresserade personer frågan om ett sådant hems upprättande förts steg för steg framåt.

En komité, som i december tillsattes erhöi i uppdrag att vidtaga förberedande åtgärder för idéens förverkligande och då komitén ansåg sig hafva fullgjort sitt uppdrag inbjödos för saken intresserade personer till ett möte i Schwartzska skolans lokal, fredagen den 11 maj.

Fru Kerfstedt höll därvid ett varmhjärtadt föredrag, påpekande behovet af ett lärarinnehem för så väl svenskor som utländskor. Därefter framlades en redogörelse för komiténs verksamhet, som hufvudsakligen omfattat upprättande af förslag till stadgar för en förening, som skulle taga frågan om hand, samt insamlande af penningemedel. På enskild väg hade erhållits kr. 1,000 och genom en af m:me René Millet anordnad soirée kr. 1,072. Då dessutom förberedelser voro vidtagna för anordnandet af en större bazar till förmån för lärarinnehemmet och då idéen inom olika kretsar blifvit med mycken sympati mottagen, ansåg sig komiterade kunna såsom sin öfvertygelse uttala, att ett lärarinnehem borde kunna öppnas i Stockholm under nästkommande vinter.

Förslaget till stadgar antogs efter några mindre ändringar, och framgår af dessa att hemmets uppgift skall blifva att för längre eller kortare tid erhjuda inackordering åt sådana bildade kvinnor, svenska eller utländska, som ägna sig åt undervisning eller uppfostran. Särskildt vill hemmet blifva en tillflyktsort för sådana lärarinnor, som för tillfället sakna anställning eller som af hälsoskäl behöfva någon tids hvila. I mån af utrymme skall hemmet ock vara öppet för de kvinnor, som vistas i Stockholm i och för studier.

Sedan stadgarne blifvit godkända konstituerade sig den nya föreningen under namnet »Föreningen för Stockholms inernationella lärarinnehem» och invaldes i styrelsen fruarna K. Bohman f. Ruffel, M. Frestadius, René Millet, A. Schulthess, D. Schwartz, W. Uppström och A. Wicander samt lektor J. Humble och pastor R. Osterman. Till dessas suppleanter valdes fru G. Linder samt fröknarna Th. Geijer och A. Ulrich. Till revisorer valdes fröken Anna Lindhagen och rektor J. Löfvén med fröken H. Palmqvist som suppleant.

* * *

Då den idé, hvars behjärtansvärda syfte vi redan på det varmaste sökt framhålla nu tyckes blifva en verklighet, vilja vi härmed uttala den förhoppningen, att det nya företaget måtte hafva den framgång det goda ändamålet förtjänar. Genom sin platsförmedlingsbyrå kommer nämligen Förbundet dagligen i förbindelse med lärarinnor så väl utländska som inländska från skilda delar af vårt land och komma till Stockholm för olika ändamål, och har därför rikligt tillfälle att iakttaga hurusom vår hufvudstad lider en beklagansvärd brist på lämpliga på en gång goda och billiga inackorderingsställen, där denna kategori af arbetande kvinnor kunna finna tillfälliga hem. Det här omtalade företaget afser att delvis fylla denna brist, och lyckönska vi vår hufvudstad att till sin långa lista på allmännyttiga inrättningar äfven kunna foga ett nytt namn: »Stockholms internationella lärarinnehem».

Meddelanden från Fredrika-Bremer-Förbundet.

Fredrika-Bremer-Förbundets årsmöte ägde rum fredagen den 18 maj i byråns lokal under riksantikvariens Hildebrands ordförandeskap. Den vid mötet framlagda årsberättelsen återfinnes i sin helhet i detta häfte. Den bär vittne om att Förbundet haft att glädja sig åt en liflig verksamhet inom sina olika afdelningar, hvarjämte en stegring i medlemsantalet bevisar, att förbundet allt mer och mer lyckats tillvinna sig allmänhetens åktning och förtroende.

Kassaförvaltarens rapport föredrogs och framgick därur att Förbundets fonder ökats med 1,015: 50 samt att bokslutet utvisade en årsvinst af 131: 15. Full decharge beviljades styrelsen.

Vid därefter företagna val, återvaldes enhälligt de afgående styrelsemedlemmarna: fruarna E. Ankarsvärd och A. Höjer, fröken A. Roos, hofintendenten A. Börtzell, doktor C. Nyström samt revisionssekreter H. Röhtlieb. Till styrelsesuppleanter återvaldes fruarna J. Jolin och G. af Klintberg, fröknarna G. Hjelmerus och M. Silow, brukspatron A. Nordensson samt nyvaldes fröken S. Ulrich. *Revisorena* fru E. Odelberg, fröken A. Rossander och häradshöfding A. Lundvall samt *revisorssuppleanterna* fru S. Wising, doktor W. Svedbom, och häradshöfding W. Uppström omvaldes äfvenledes.

Till sist uttalade ordföranden å Förbundets vägnar ett tack för allt arbete, som till främjande af Förbundets uppgifter blifvit utfördt, såväl af styrelsen och komitéer som af byrån.

Stipendiefonderna. Från den af onämnd gifvare stiftade stipendiefonden för kvinnor, som studera medicin, har genom den af Förbundets styrelse utsedda valnämnden de för innevarande år lediga stipendierna tilldelats: det å kr. 500 med. kand. fröken Ellen Sandelin och det å kr. 400 med. kand. fröken Sofie Holmgren.

*

Fredrika-Bremer-Förbundets sjukkassas årsmöte ägde rum den 25 april i Förbundets lokal under doktor C. Nyströms ordförandeskap. Af årsberättelsen framgick att delegarnes antal vid 1893 års slut utgjorde 214. Under året hade i sjukhjälp utdelats 2,565 kronor. — Kassans kapital hade stigit med 1,082 kr. och uppgick vid årets slut till 6,367 kr., hvaraf 5,435 kr. tillhörde försäkringsfonden och 932 kr. reservfonden. Under året hade sjukkassan blifvit inregistrerad och fått mottaga statsbidrag. Full ansvarsfrihet beviljades styrelsen.

Till styrelsemedlemmar återvaldes professor P. G. Rosén, doktor Carl Nyström, medicinalrådet D. Pontin och fröknarna A. Roos och T. Geijer. Till styrelsesuppleanter återvaldes fru F. Lybeck och fröken G. von Plomgren samt nyvaldes fördelningsläkaren N. A. Edling i st. f. professor Sandahl, som anmält sitt utträde ur styrelsen. Som revisor återvaldes fröken H. Casselli, och fröken A. Fabricius ingick i st. f. öfverstelöjtnant Elfving, som afsagt sig återval. Till revisorsuppleanter invaldes lifmedikus G. Westfelt och fröken A. Dahlström.

Särskildt påpekades till gagn för dem som vilja för framtiden försäkra sig om hjälp vid sjukdom, att afgift kan en gång för alla inbetalas till kassan.

*

Fredrika Bremer-Förbundets dräkthereformförenings årsmöte ägde rum den 30 mars i Förbundets lokal. Af årsberättelsen framgår, att under året flere nya modeller utarbetats, bland annat en turistdräkt, en kolt för ettåriga barn och underkläder för damer. Styrelsen erhöll full ansvarsfrihet. Till styrelse för följande år valdes fruarna Bendixon, Bolin, Gyllander, Kronberg, Palme och Scholander, och till deras suppleanter: fru Cederschiöld och friherrinnan de Geer samt fröknarna Bergman och Palmqvist. Till revisorer valdes fröknarna Anna Kruse och Betty Hirsch och till revisorssuppleanter fru Nyström och fröken Bonnier.

Af Fredrika Bremer-Förbundet valda ordinarie styrelsemedlemmar äro fruarna Berg, Linder och fröken Gyldén, samt deras suppleanter fru Jolin och fröken Lindhagen. Alla föreningens modeller, bland hvilka märkas utstyrsel för späda barn, koltkläder, skoldräkt, sport- och turistdräkt, finnas att tillgå hos fröken Josephine Ohlsson, Blasieholmstorg 14, Stockholm.

*

Från skilda håll.

Norge. *“Norske kvinders sociale og retslige stilling”* af Gina Krog, är namnet på en nyligen oss tillsänd broschyr, utgifven af Norsk Kvindessagsforening och utarbetad i anledning af Chicago-utställningen. I sammanhang med liknande publikationer från andra länder torde vi framdeles återkomma till en närmare granskning af det värdefulla arbetet.

*   *   *

Finland. *Marie Ehrnrooth* är namnet på en kvinna, hvilken verksamhet är förlagd till ett område, där hittills jämförelsevis få af hennes kön vunnit anseende, nämligen hospitalläkarens. Fröken Ehrnrooth, född 1849 och dotter af en finsk i rysk militärtjänst anställd adelsman, ägnade sig redan från sin tidiga ungdom åt medicinska studier. Sedan hon med utmärkelse bestått sina examina så väl i Petersburg som i Zürichs medicinska skolor, blef hon för åtta år sedan, efter hvad vi erfara af »Hemmet och samhället», anställd som föreståndare för afdelningen för ögonsjukdomar vid S:t George hospitalet i Petersburg. Jämte denna sin verksamhet har fröken Ehrnrooth äfven i sex år fungerat som ögonläkare vid de petersburgska hospitalerna »Maria Magdalena» och »Petro Povlofsky». Som bevis på utsträckningen af hennes praktik må nämnas, att patienternas antal vid S:t George hospital ibland uppgå till 150 om dagen och att de af fröken Ehrnrooth under år 1893 behandlade ögonpatienterna uppgingo till 7,000. På senare tider har fröken Ehrnrooth utan undantag utfört alla de större och svårare ögonoperationerna, som förekommit på hospitalerna i Petersburg.

*   *   *

Danmark. *Kommunal rösträtt och valbarhet.* Under det att Englands lagstiftande församling, efter hvad en notis här nedan utvisar, nyligen genomfört viktiga reformer i fråga om utvidgande af kvinnans kommunala rättigheter, har Danmark följt en motsatt taktik. Då lagförslaget om kommunal valrätt och valbarhet förekom till behandling i Köpenhamns landsting afslogs detsamma med följande kortfattade motivering: »Landstinget fasthåller vid den åsikten, att det hvarken skulle vara i samhällets eller kvinnornas eget intresse om dessa erhöle vare sig valrätt eller valbarhet inom kommunen».

*   *

En utställning af kvinnoarbete i Köpenhamn, har, som af noter i så väl danska som svenska tidningar framgått, från början varit afsedd att äga rum i den danska hufvudstaden instundande sommar. I spetsen för företaget stod en komité, med kammarherrinnan Oxholm som ordförande, hvilken med stort nit och ihärdighet verkat för att bringa företaget till stånd. Tanken på en utställning redan

1894 har emellertid måst öfvergifvas på grund af de svårigheter som mött att erhålla nödigt statsanslag, dock hoppas komitén, att den beramade utställningen, på hvilken redan så mycken energi och tankearbete blifvit nedlagd, måtte komma till stånd sommaren 1895, en förhoppning i hvilken vi af hjärtat instämma.

* * *

Tyskland. *Tysklands första kvinliga filosofie doktor* är fröken Käthe Windscheid, som den 16 sistlidne febr. vid universitetet i Heidelberg disputerade för sin doktorsgrad öfver ämnet: »Den engelska herdedikten åren 1579—1625». Fröken Windscheid är föreståndarinna för det nybildade flickgymnasiet i Leipzig.

* * *

England. *Viktiga lagreformer.* Den 5 mars 1894 erhöi den s. k. Local Government Act kunglig sanktion. Paragraferna 3, 20, 22 och 43 i denna lag röra kvinnornas rättigheter. Enligt §§ 3 och 20 skall icke kön eller giftermål utgöra hinder för någon att blifva invald i församlingsråden. Paragraf 22 tillägger dock, att presidenten för ett distriktsråd skall, såvida detta uppdrag icke innehafves af en kvinna eller någon på annat sätt diskvalifierad person, fungera som fredsdomare. Denna punkt är den enda inskränkning rörande kvinnor, som förekommer i lagen.

Paragraf 43 bestämmer, att gifta kvinnor skola uppföras på röstlängderna, så vida de äro skyldiga att betala skatt för enskild ägendom. Hittills ha i England endast ogifta kvinnor eller enkor ägt kommunal rösträtt. Men genom lagen af den 5 mars 1894 har denna rätt äfven tillfallit gifta kvinnor. Då genom lagen af den 18 aug. 1882 ägdomsgemenskapen mellan äkta makar upphäfts, blir det icke få gifta kvinnor, som bli röstberättigade.

Det var på parlamentsledamoten Mac Larens förslag, som den gifta kvinnan i England tillerkänts samma rättigheter i kommunalt afseende som den ogifta.

C. E. LAGERSTRÖM,

Sybehörs- & Modeaffär,

18 Sötgatan 18.

18 Humlegårdsgatan 18.

Kruses Pensionat & Hôtel

Klarabergsgatan 52, Stockholm,

två minuters väg från Centralstationen, erbjuder såväl enkla som eleganta rum n. b. eller 2 och 3 tr. Pris: från 1: 25 per dygn. — Ref. Med. Doktor E. W. Wretling, Stockholm, Doktor H. Akerström, Upsala m. fl.
Vaktmästare möter vid stationen.

Fruentimmer,

som önska olycksfallförsäkra sig uti
Bolaget FYLGIA

kunna hänvända sig till

AMELINE STERKY.

Adress: Stockholm, Vasagatan 40.

Träffas därstädes mellan 10—11 f. m. och 5—6 e. m.

Bettina Lewysohn,

BOKBINDARE,

5 Klara Södra Kyrkogatan 5.

Läderplastik.

Alla slags verktyg för läderplastik säljas billigast hos

PER FROM, Stockholm,

54 Mästersamuelsgatan 54.

OBS.! Saxar och knifvar slipas.

OBS.!

Stort lager af
Barnkläder för alla åldrar,
till och med 16 år.

Goda tyger! Nya, smakfulla modeller!
Billiga priser! Allm. Telefon 68 40.

2 Stora Vattugatan 2,

hörnhuset vid Brunkebergstorg.

10 Bazaren å Norrbro 10.

H. NYSTRÖM.

Fredrika-Bremer-Förbundets Berättelse för år 1893,

det nionde året af dess verksamhet.

Fredrika-Bremer-Förbundet har under det förflutna året haft att glädja sig åt en liflig verksamhet för det mål, det föresatt sig: »en sund och lugn utveckling af arbetet för kvinnans höjande i sedligt och intellektuelt, såväl som i ekonomiskt och socialt afseende».

Antalet medlemmar har under året varit 1,593 mot 1,564 under näst föregående år, således någon ökning af medlemsantalet.

Medlemsantal.

På samma gång denna stegring i medlemmarnas antal med tillfredsställelse antecknas, torde här vara rätta stället, att uttala en önskan, att de personer, som intressera sig för förbundets syften, ville visa detta intresse genom att såsom medlemmar ingå i förbundet eller genom att söka vinna andra nya medlemmar.

Förbundets oafslåtliga sträfvan att främja kvinnans intressen och, då så kan befinnas erforderligt, offentligt uppträda såsom hennes förkämpe, samt det praktiska sätt, på hvilket det i öfrigt söker verka, borde mana hvar och en, som inser vikten af förbundets arbete, att i sin mån understödja det samma. Ju större tillslutning af medlemmar förbundet kan erhålla, desto mer omfattande kan dess verksamhet blifva och desto kraftigare dess insats i kvinnofrågans utveckling i vårt land.

* * *

Förbundets angelägenheter hafva stått under ledning af dels styrelsen, dels specialstyrelser och kommittéer, hvilka blifvit valda för följande grenar af förbundets verksamhet: *hemstudierna*, *bokgranskningen*, *stipendiefönderna*, *sjukkassan*, *tidskriften Dagny*, *sjukvården*, *dräkthereformföreningen* m. m. Redogörelse för de resp. styrelsernas och kommittéernas verksamhet följer här nedan.

Styrelsens ordinarie medlemmar hafva under 1893 varit: riksantikvarien H. Hildebrand, ordförande, hofintendenten A. Börtzell, vice ordförande, fröken Anna Roos, sekreterare, (fröken Roos har under året haft tjänstledighet och har fröken Sigrid Ulrich under denna tid tjänstgjort som tillförordnad

Styrelse.

sekreterare), doktor Carl Nyström, kassaförvaltare, fru S. Adlersparre, fru E. Ankarsvärd, fröken L. Engström, fröken M. Forsell, fröken E. Fries, fru A. Höjer, revisionssekreter H. Rothlieb samt fru S. Whitlock;

och dess *suppleanter*: rektor V. Adler, fröken L. Dahlgren, fröken G. Elfving, fru T. Gylden, fröken G. Hjelmmerus, fru J. Jolin, fru A. Kerfstedt, fru G. af Klintberg, brukspatron A. Nordensson, professor P. G. Rosén, fröken M. Silow samt fröken C. Wahrolin.

Revisorer hafva varit: häradshöfding A. Lundvall, fru E. Odelberg och fröken A. Rossander samt *revisorssuppleanter*: d:r W. Swedbom, revisionssekreter W. Uppström och fru S. Wising.

Förvaltningsutskottet, som för ett år i sender utses af styrelsen, har bestått af *ordinarie medlemmar*: riksantikvarien Hildebrand, fru Adlersparre, fru Ankarsvärd, fröken Forsell och d:r Nyström samt *suppleanter*: hofintendenten Börtzell, fröken Dahlgren och fröken Hjelmmerus. Utskottet har under året sammanträtt 9 gånger och styrelsen 8 gånger.

* * *

Vid flera tillfällen, då de kvinliga intressena varit hotade, har förbundet känt sig manadt att ingripa.

Ett viktigt inlägg har sålunda gjorts i en fråga, som nära berör den svenska kvinnan, nämligen det förslag till nytt vigselformulär, som förelåg inför 1893 års kyrkomöte, ett förslag, hvilket syftade till att upphäfva den moraliska likställigheten mellan man och hustru, som vår brudvigsel af 1811 ensamt af alla kända kyrkliga vigselformulär betonar, för att i stället återupptaga den gammaltestamentliga domen, att hustrun skall vara mannen underdånig. Den serie artiklar i Dagny, äfven i särtryck tillgängliga, hvori påvisas det reaktionära i den föreslagna ändringen och framhålles företrädet af nu gällande formulär, bidrog utan tvifvel, såsom ett uttalande från kvinnorna själfva, till det nya förslagets förkastande.

Äfvenledes har förbundet ådagalagt sitt intresse för telegrafisternas sak och gjort en utredning af frågan i hvilken mån det nya förslaget till omorganisation af telegrafverkets stat skulle komma att drabba vid verket anställda kvinnor. Resultatet af sina undersökningar har förbundet genom sin tidskrift Dagny bragt till allmänhetens kännedom och genom att till representanterna vid 1894 års riksdag utsända nämnda artikel i särtryck, sökt vinna dessa för sin uppfattning om den för telegrafisten försvarade ställning, som innebars i det nya förslaget.¹

¹ I detta sammanhang må anmärkas att förslaget fallit inom riksdagen.

Förbundet vidtog desslikes åtgärder för att få till stånd ett kraftigt uttalande mot en i Akademische Blätter intagen artikel, som riktade ett skarpt och obefogadt klander mot de svenska kvinnliga studenterna. De protester, hvilka af professorer i Upsala samt af Upsala studentkår aflätos i denna fråga meddelades genom förbundet tyska kvinnoföreningar i syfte att af dem spridas.

Behovet af ett lärarinnehem i Stockholm, för såväl utländska som svenska i lärarinnekallet arbetande kvinnor, har äfven varit föremål för styrelsens behandling, men huru nära detta önskningsmål än ansågs ligga förbundet, kunde det icke åtaga sig att praktiskt arbeta för planens förverkligande, emedan dess tid och medel redan voro så strängt upptagna. En själfständig komité har nu åtagit sig detta värf och söker med nit och intresse föra saken framåt.

För kvinnans deltagande i det kommunala lifvet genom användande af de rättigheter lagen härutinnan tillerkänt henne och för hennes inträde i skolråd och fattigvårdsstyrelse, har förbundet som vanligt sökt verka.

Genom af styrelsen utsedd representant, friherrinnan Thorborg Rappe, har förbundet låtit sig representeras vid de stora kvinnokongresserna, som egde rum i Chicago i samband med världsutställningen.

Till förbundets förfogande hafva under de senaste åren ställts 3:ne stipendier för genomgående af Björnsnäs' hushållsskola och har det sista af dessa stipendier 1893 tilldelats fröken H. Kassman. Det studiestipendium från enskild donationsfond, som årligen utdelas, har under det gångna året uppburits af fröken M. L. Gagner.

Förbundet har att tacksamt erkänna emottagandet af följande gåfvor: af d:r W. Svedbom Qvarnströms originalbyst af Fredrika Bremer; af fru A. Retzius en af gifvarinnan egenhändig modellerad byst af Fredrika Bremer; af olika gifvare diverse skrivelser från Fredrika Bremer; samt af Damkommittén för den svenska kvinnans deltagande i världsutställningen i Chicago åtskilliga för de internationella kvinnokongresserna afsedda tryckalster rörande kvinnans sociala ställning och verksamhet.

Gåfvor.

De till förbundet öfverlämnade penningegåfvorna utgöra tillsammans en summa af kr. 457: 50, på följande sätt fördelade: Af onämnd, till understödjande af de under

året påbörjade fältskärskurserna	kronor 200: —
Af fröken A. Sterky, för samma ändamål	» 95: —
Genom fru H. Haglund, stipendium för genomgående af Björnsnäs' hushållsskola	» 150: —
Öfverbetalning genom div. personer till förbundets allmänna kassa	» 12: 50

Summa kronor 457: 50

För de gåfvor, hvilka lämnats till de olika afdelningarna inom förbundet och som ej ingått i den allmänna kassan, redovisas i dessa afdelningars särskilda berättelser.

Utlämnande af lån.

Summan af ur förbundets fonder utlämnade förlagslån uppgick vid 1893 års slut till kr. 5,575, fördelade på 14 personer. Tvänne nya lån (det ena för fortsättning af studier, det andra för affärsverksamhet), tillsammans utgörande 2,000 kr. hafva under året utlämnats. Å äldre lån har, å andra sidan, ett belopp af 1,075 kr. inbetalts.

Under hänvisning till den af kassaförvaltaren meddelade redogörelsen för förbundets affärsställning, se bil. V., torde här särskildt böra framhållas följande:

Förbundets fonder hafva uppkommit dels sålunda att, i öfverensstämmelse med stadgarna, inträdesafgifter — från och med 1890 endast hälften däraf — och ständiga ledamöters afgifter fonderats, dels genom tillkomsten af fru S. Whitlocks stipendiefond. Dessa fonders sammanlagda belopp eller, med andra ord, beloppet af förbundets kapital utgör kr. 15,617: 75 mot kr. 14,602: 25 vid utgången af 1892.

Stipendiefonderna och sjukkassans fonder bokföras särskildt och redogörelse för desamma följer.

44 ombud hafva på skilda orter inom landet verkat i förbundets intressen. Deras namn återfinnas i bil. I.

* * *

Förbundsbyrån.

Förbundets byrå har fortfarande föreståtts af fröken G. Adelborg, platsförmedlingen af fröken T. Geijer, kassan af fröken U. Hammarsköld och platsförmedlingen inom sjukvården af fröken S. Ulrich. Byrån har äfven fått påräkna frivilliga arbetskrafter, hvilket särdeles välkommet, då göromålen stundom hopat sig.

Till byråns åligganden hör besvarandet af de frågor, som framställas angående lärokurser och arbetsområden tillgängliga för kvinnan och därmed sammanhängande bemödanden att för henne öppna nya verksamhetsfält. Det är att hoppas, att denna gren af förbundets verksamhet skall verka uppfostrande för den unga kvinnan, i det man alltid söker för henne framhålla nödvändigheten af, att genom verkliga kunskaper och gedigen utbildning söka grundlägga en tryggad och gagnande existens. Erfarenheten visar nämligen dagligen under arbetet vid platsförmedlingen, att de, som offrat tid och pengar för att inhemta grundliga kunskaper, vare sig i praktiskt eller teoretiskt afseende, mycket lättare kunna göra sig gällande inom den stora arbetsmarknaden än den betydliga kontingent af arbetssökande, som ej lärt något ordentligt, men kunna »litet af hvarje».

Särskildt bör framhållas, att förbundet sökt verka för kvinnans inträde på de praktiska banorna, såsom bokbindare-, snörmakare-, tapetserare-yrkena m. fl. Kvinnors utbildning för trädgårdsmästare-yrket har fortfarande varit ett varmt önskningsmål för förbundet; tyvärr har denna sak icke vunnit den anslutning den förtjänar och detta ehuru fördelarna äro stora och öfverbefolkning på denna bana hittills icke varit att befara. Såsom ett lyckligt tecken för framtiden betraktar däremot förbundet det förhållandet, att ännu en ung kvinna inträdt på apotekarebanan, i det genom förbundets bemedling en i landsorten bosatt apotekare emottagit henne som elev.

Frågor i ekonomiska och juridiska ämnen hafva i likhet med föregående år inkommit till byrån, hvilken har att allt fortfarande tacksamt erkänna de råd och den hjälp, den fått mottaga af framstående fackmän inom de nämnda områdena.

Bland öfriga ärenden märkas: förfrågningar från flera främmande länder angående förbundets organisation och arbetssätt m. m., angående föreningar och läroanstalter i Amerika, England, Schweiz och andra länder, angående svenska lagens bestämmelser i vissa fall med särskildt afseende på kvinnans ställning, m. fl. frågor, som på ett eller annat sätt kunna anses sammanhänga med förbundets program.

Platsförmedlingen utvisar följande resultat:

Antalet inskrifna arbetsgifvare	440.
» » arbetsökande.....	581.

172 arbetsgifvare och 189 arbetsökande hafva återtagit sin ansökan. Sammanlagda beloppet af årslöner för de genom byrån förmedlade platserna uppgår till omkring 38,000 kr.

År för år har antalet å byrån anmälda *arbetsgifvare* stigit — ett glädjande bevis på allmänhetens förtroende. De *arbetsökandes* antal har icke ökat i samma proportion och detta kan vid första anblicken synas vara en fördel. Men erfarenheten å byrån visar, att förmedlandet af platser försvåras om antalet arbetsgifvare och arbetsökande är allt för lika. Det blir då ofta omöjligt, att bland de samtidigt anmälda finna dem, som motsvara hvarderas anspråk, och till följd däraf kunna lämpliga förslag ej alltid lämnas från byrån. Det stora antalet anmälningar om platser, som återtagits, torde hafva sin grund i detta förhållande. Att antalet arbetsökande icke är större, kan naturligtvis icke bero af brist på dem, som behöfva och vilja arbeta, utan orsaken torde väl få sökas däri, att de arbetsökande numera lärt sig att byrån ställer höga fordringar på sina arbetsökande, dessa må hafva utbildat sig för praktisk eller teoretisk verksamhet.

Byrån har under 1893 varit i tillfälle att tillförsäkra sig en god hjälp vid förmedlingen af platser för utländska lärarin-

nor och bonner. M:lle Louise Andrié, infödd Schweitziska och sedan flera år lärarinna i Sverige, har nämligen beredvilligt åtagit sig att egna tid och krafter åt denna sak.

Afdelningen för *anskaffande af sjuksköterskor* har i 366 fall förmedlat sjuksköterskas anställning för längre eller kortare tid. De sköterskor, som genom byråns bemedling erhållit fasta platser vid sjukhus äro 18, med ett sammanlagdt belopp af årslöner uppgående till öfver 6,000 kr. I 10 fall hafva vikarierande sköterskor anskaffats. Antalet under året inskrifna sjuksköterskor har utgjort 66. Många hälsovårdsnämnder hafva under 1893, i likhet med föregående år, vändt sig till byrån för att, i händelse kolera skulle utbryta inom vårt land, kunna få påräkna sköterska att omedelbart inträda i tjänstgöring. Sköterskorna hafva under den tid de stått till de resp. hälsovårdsnämndernas förfogande uppburit ett s. k. expectancearvode af kr. 1: 50 om dagen. På förbundets bekostnad bevistade å byrån inskrifna sjuksköterskor, som ej voro genom tjänstgöring förhindrade, doktor J. Göransons föreläsningar angående koleran.

* * *

Hemstudiekom-
mittén.

Hemstudiekommittén har under det gångna året haft till medlemmar: fröknarna E. Fries, G. Elfving, M. Forsell och S. Leijonhufvud samt fru A. Höjer. Liksom under föregående år har expeditionen för afdelningen handhafs på förbundets byrå af fröken Forsell med tillhjälp af fröken Elfving.

17 elever hafva under året begagnat sig af s. k. fortsatt råd och ledning för studier. Af dessa hafva två elever genomgått tre kurser samt en elev två kurser i samma ämne.

Studieplaner hafva lämnats för ämnena allmän historia, kyrkohistoria och litteraturhistoria.

Bokråd hafva lämnats för studierna af svenska och tyska språken.

Redogörelse för hemstudieafdelningens räkenskaper återfinnas under bil. V.

Bokkommittén.

Granskningen af för barn och ungdom afsedda böcker har under det gångna året fortgått efter oförändrad plan. Liksom under föregående år har bokkommittén såväl i Dagnys julhäfte som i separattruck delgifvit allmänheten de omdömen, som afgifvits särskildt öfver till julen utkomna barn- och ungdomsböcker. Vid samma tid utgäfvos äfven förteckningar öfver under året granskade och godkända böcker. Att allmänheten alltjämt med intresse omfattar denna förbundets sträfvan att bidra till främjandet af en sund läsning för vår ungdom, där- om torde de talrika förfrågningar angående valet af böcker, som till byrån ingå, bära ett ojäfaktigt vittnesbörd. Såsom bevis därpå vågar kommittén ock anse de framställningar från enskilda personer, som den under året fått mottaga, nämligen

att lämna anvisning på böcker, lämpliga för ett bibliotek afsedt för folkskolebarn, samt att uppsätta förslag å böcker, lämpliga för ett bibliotek för kroppsarbetare. Båda dessa uppdrag har kommittén efter bästa förmåga utfört. Därför har ock kommittén såväl muntligen som skriftligen tillhandagått författarinnor och öfversättarinnor på af dem framställd begäran med upplysningar. Förbundets bokförråd, som är staldt under kommitténs vård, har under det förflutna året genom frikostiga gåfvor från herrar förläggare vunnit en icke obetydlig tillökning.

Kommitténs medlemmar hafva varit: fruarna E. Ankarvärd, H. Anderson, B. Nordenson, fröknarna L. Engström, M. Forsell, G. Hjelman samt bokhandlaren H. Sandberg.

Förbundets tidskrift *Dagny* har under år 1893 utgifvits efter samma plan och under samma ledning som näst föregående år. Tidskriften har således redigerats af en af förbundet utsedd redaktionskommitté med fröken Lotten Dahlgren såsom redaktis samt med förbundets ordförande, fruarna Ankarvärd och Kerfstedt samt fröknarna L. Engström och M. Cederschiöld såsom kommittémedlemmar, hvarjämte fru Adlersparre godhetsfullt så långt hennes tid och krafter det tillätit deltagit i kommitténs arbete och lämnat värdefulla bidrag till tidskriften. Efter hvad af förbundets räkenskaper synes, har Dagnys ekonomiska ställning under 1893 ej obetydligt förbättrats.

Tidskriften
Dagny.

Af viktigare i tidskriften förekommande artiklar må nämnas: »Om fosterbarnsindustrin» af medicinalrådet Wawrinsky; »Vigsselformuläret» (flera uppsatser) af Esselde; »Opinionsyttning i sedlighetsfrågan»; »Den kvinliga folkhögskolan» af fru Bååth-Holmberg; »Samskolan och lärarinnornas aflöning»; »De svenska allmogeflickorna och utvandringen till Danmark» af Gertrud Adelborg; »Sjukvården på landsbygden»; »Det svenska kvinnoarbetet på Chicagoutställningen» samt »Bref från Chicago» och »Intryck från världskvinnokongressen» af Th. R.; »Flickskolemötet i Lund» af Ellen Fries; »Ett lärarinnehem i Stockholm» o. s. v. Vidare har tidskriften innehållit lefnads- och minnesteckningar öfver märkliga kvinnor såsom Camilla Collett, A. Ch. Leffler di Cajanello, dóna Emilia Pardo Bazán m. fl. samt meddelat recensioner och anmälningar af nyutkomna böcker. Cecile Gohl, M. Anholm, M. C. (fru Mathilda Schiött) och fru Fleetwood-Derby hafva lämnat intressanta resebref från skilda delar af världen, hvarjämte Selma Lagerlöf, Anna A. S—d, m. fl., med berättelser, skisser och poem bidragit till fyllandet af den skönlitterära afdelningen. Med stor uppmärksamhet har tidskriften följt riksdagsförhandlingarna för så vidt de rört kvinnans intressen, hvarförutom meddelanden från Fredrika-Bremer-Förbundet och talrika notiser från såväl in- som utlandet gifvit läsaren tillfälle att följa förbundets verksamhet och 1893 års viktigaste tilldragelser inom kvinnovärlden.

Redogörelser för *sjukkassans, stipendiekommitténs* och *dräkthereformföreningens* verksamhet återfinnas i bil. II, III, IV.

Sjukvårdskom-
mittén.

Under år 1893 har af Fredrika-Bremer-Förbundets styrelse en kommitté blifvit tillsatt i syfte att verka för en förbättrad sjukvård hufvudsakligen på landsbygden och uppdrogs åt kommittén, att utarbета stadgar och ordna kurser för utbildande af s. k. fältskär-sjuksköterskor, hvilka kurser skulle göra dessa sköterskor särskildt lämpliga för sjukvård inom aflägsna orter på landsbygden. Kommittén, som äfvenledes fick sig anförtrord högsta ledningen af den platsförmedling för sjuksköterskor, hvilken under flera år med framgång fortgått å byrån, består af följande personer såsom *ordinarie medlemmar*: Fru S. Adlersparre, ordförande, fru E. Ankarsvärd, fru A. Bexelius, fröken M. Leijonhufvud, fröken A. Sterky, sekreterare; samt såsom *suppleanter*: fröken M. Silow och fröken S. Ulrich.

Under året hafva till kommitténs sekreterare, hvilken äfven är föreståndarinna för fältskärskursen, ingått ett stort antal skriftliga och muntliga förfrågningar.

Såsom elever och aspiranter vid nämnda fältskärskurs hafva följande personer blifvit antagna:

Fröken S. Hansson, som efter genomgången 6 månaders elevkurs vid Akademiska sjukhuset i Upsala, under 2 år varit anställd som öfersköterska å Kristianstads lasarett; fröken H. Löfgren som innehafft husmodersbefattning vid Wilhelmsro hem för epileptiska barn; samt fröken A. Callmén, som genomgått kurser i massagebehandling, anatomi m. m.

Genom välvilligt tillmötesgående af vederbörande hafva tvänne af förbundets aspiranter fått genomgå kurs i sjukvård på Sabbatsbergs sjukhus och en af förbundets elever praktisk kurs i kirurgi på Serafimerlasarettets kirurgiska poliklinik.

Till 1894 års lärokurser hafva tvänne aspiranter blifvit antagna.

Af förbundets utexaminerade fältskär-sjuksköterskor har under året en i följd af olyckshändelse affidit och hafva från framstående personer inom den ort, där den affidna verkade, till förbundet ingått goda vitsord om hennes pligtrogna arbete.

Redogörelse för platsförmedlingen för sjuksköterskor återfinnes i denna berättelses afdelning om byråns verksamhet.

Kommittén för
utredning af de
till Danmark ut-
vandrande all-
mogefickornas
ställning och ar-
betsförhållan-
den.

Kommittén för utredning af de till Danmark utvandrande allmogefickornas ställning och arbetsförhållanden har under året insamlat uppgifter angående den förändring, som under de senare åren inträdt med afseende å denna utvandring.

Såväl skrivelser från pastorsämbetena i de församlingar, hvarifrån utvandring mest eger rum som ock från »Dansk Kindsamfunds autoriserede Fæstkontor» lemna det glädjande vittnesbördet, att utvandringen från Sverige till Danmark under de senare åren betydligt aftagit.

En uppsats, som i ämnet skrefs för förbundets tidskrift Dagny, har sedermera blifvit i särtryck tillsänd pastorsämbetena i ett stort antal af södra Sveriges församlingar.

Kostnaderna för tryckning och spridning hafva bestridts af ett af Patriotiska sällskapet för detta ändamål lemnadt anslag af 150 kronor.

Samkvämskommittén har under föregående år bestått af: Samkvämskom-
mittén.
fruarna Börjeson, Cederblom, Jolin och Upmark samt amanuensen Folcker. Det sedvanliga vårsamkvämet, som var afsedt att anordnas såsom utfärd till Drottningholm, måste t. f. af mellankomna hinder inställas. Höstsamkvämet egde däremot i vanlig ordning rum och allmänheten visade sig lifligt uppskatta det af kommitterade uppgjorda programmet för underhållningen.

Bil. I.

Fredrika-Bremer-Förbundets ombud år 1893.

- Andersson, Hilding, f. Bergenstråle, fru, Vexjö.
 Bergstedt, Amanda, fröken, Arboga.
 Brandberg, Anna, fru, Landskrona.
 Broberg, M., fru, Filipstad.
 Brundell, Karin, fröken, Sundsvall.
 Burman, Hulda, fröken, Luleå.
 Danielsson, Anna, fröken, Kristinehamn.
 *De Laval, Ebba, fröken, Söderhamn.
 Edelstam, Axeline, fru, Nyköping.
 Edström, Maria, fru, Fridhem, Sundsvall.
 Ekevall, Selma, fru, Skellefteå.
 Fischer, Lotten, fru, Ekeberg, Lidköping.
 Fischerström, Anna, fröken, Karlskrona.
 Florén, Andriette, fru, Mariestad.
 Grape, Augusta, fru, Umeå.
 *Göransson, Sophie, fröken, Landskrona.
 Holm, Siri, fröken, Luleå.
 Holmgren, Ann-Margret, fru, Upsala.
 *Johansson, Rosina, f. Grafström, fru, Umeå.
 Julin, Anna, fru, Säter.
 Krusenstjerna, v., Fredrique, fru, Eskilstuna.
 Langlet, Mathilda, fru, Upsala.
 Lewenhagen, Anna, fru, Malmö.
 Liljebäck, Jenny, fru, Haparanda.

* De med * betecknade hafva under året afsagt sig ombudsskapet.

Munthe, Maria, fröken, Ystad.
 *Nymann, Augusta, fröken, Göteborg.
 Osterman, Marianne, fröken, Lund.
 Pihl, Aurore, fröken, Norrköping.
 Renborg, Alma, fröken, Östersund.
 *Renborg, Hildur, fröken, Lidköping.
 Rundgren, Charlotte, fru, Karlstad.
 Ryding, Karin, fru, Venersborg.
 Sjöberg, Hanna, fröken, Falkenberg.
 Sjöcrona, Helena, fröken, Helsingborg.
 Sjögren, Anna, fröken, Karlshamn.
 *Sterky, Ameline, fröken, Upsala.
 Strömberg, Emma, fröken, Varberg.
 Tengström, Olga, fröken, Venersborg.
 Thorséen, Fredrika, fröken, Neder-Luleå.
 Trybom, Elin, fröken, Skara.
 Uggla, Sophie, fröken, Borås.
 Unger, Hedvig, fru, Hitorp, Nora.
 Versteegh, Inez, fru, Hernösand.
 Akerblom, Emelie, fru, Falun.

Bil. II.

**Styrelsens för Fredrika-Bremer-Förbundets sjuk-kassa
 årsberättelse till årsmötet 1894.**

Sjuk-kassans verksamhet har under år 1893 fortgått och utvidgats på sätt följande siffror utvisa:

Delegarnes antal, som vid 1892 års utgång var 208, hade vid slutet af 1893 höjt sig till 214. Under året har ett sammanlagdt belopp af 2,565 kr. såsom sjukhjälp utdelats (mot kr. 3,477: 50 föregående år).

År	Medlemmarnes antal.	Sjukhjälp.
1887	97	kronor 159: —
» 1888	136	» 694: 50
» 1889	153	» 1,524: 50
» 1890	188	» 1,444: —
» 1891	199	» 1,864: 50
» 1892	208	» 3,477: 50
» 1893	214	» 2,565: —

* De med * betecknade hafva under året afsagt sig ombudsskapet.

För kassans kapitalställning, utgifter och inkomster redovisas i kassaförvaltarens rapport.

Kassans expedition har hållits öppen i Fredrika-Bremer-Förbundets lokal en gång i veckan, hvarjämte anmälningar mottagits å denna lokal kl. 11—4 alla dagar.

I afseende på inträde i kassan gäller fortfarande:

att kvinnor, tillhörande de kategorier, för hvilka kassan närmast varit afsedd, utan vidare vinna inträde under förutsättning af rent läkarebetyg:

att för inträdessökande med kvalificerad läkarebetyg afgörandet ligger hos de tre läkare, som tillhöra Styrelsen, samt att i öfriga fall Styrelsen i sin helhet beslutar.

Kassaförvaltarens redogörelse lyder som följer:
Vid 1893 års utgång utgjorde sjukkassans

Tillgångar:

Fordran i Stockholms läns sparbank	2,666: 44
» i Intecknings-Garanti-Aktiebolaget	540: 38
1 S:t. Eriks Bryggeriaktiebolags 4 1/2 % obligation... 1,000: —	
2 Allmänna Hypoteksbankens 4 1/2 % obligationer... 2,030: —	
Å löpande räkning med C. G. Cervin.....	52: 11
Kontant	78: 47
	<hr/>
	Summa kronor 6,367: 40

Skulder:

Försäkringsfonden vid början af 1893	4,461: —
Reservfonden » » » »	823: 80
	<hr/>
Saldo: kapitalökning under året	1,082: 60
	<hr/>
	Summa kronor 6,367: 40

Ofvanstående kapitalökning har uppkommit på grund af följande förhållande mellan inkomst och utgift:

Inkomst:

Inträdesafgift för 22 medlemmar, däraf 2 förnyade... 97: —	
Årsafgifter för 214 medlemmar..... 2,875: 51	
Straffräntor..... 9: —	
Räntor (influtna) 267: 86	
Gåfvor ..... 312: —	
Statsbidrag för 1891 och 1892	249: —
	<hr/>
	Summa kronor 3,810: 37

Utgift:

Sjukhjälp	2,565: —
Afskrifning å obligation	20: —
Kontorsutgifter	56: 70
Hyra för 1892	86: 07
Saldo i kapitalökning	1,082: 60
	<hr/>
	Summa kronor 3,810: 37

Inventarierna, bestående af räkenskapsböcker och skrifmateriel, äro ej upptagna i något värde. Fröknarna A. Roos, A. Fabricius, T. Geijer och Elsa Gylden hafva under det förflutna året med uppoffrande nit och mycken skicklighet skött kassans registrering och ekonomiska expedition.

Stockholm den 1 februari 1894.

Carl Nyström.

Kassaförvaltare.

Ofvanstående redovisning är af oss granskad och riktig befunnen.

Stockholm den 2 mars 1894.

Hilda Casselli.

C. E. Elfving.

Fondernas ställning inses af följande af kassans ordförande utarbetade redogörelse:

Enligt en af undertecknad verkställd beräkning af fonderna till Fredrika-Bremer-Förbundets sjukkasse voro dessa vid början af år 1894 följande:

Försäkringsfonden	kronor 5,435: —
Reservfonden.....	» 932: —
	<hr/>

hvilket tillsammans motsvarar kassans förmögenhet i belopp af hela kronor nämligen 6,367: —

Stockholm den 12 februari 1894.

P. G. Rosén.

Kassans styrelse har under året haft följande sammansättning:

Ordinarie styrelsemedlemmar:

Professor *P. G. Rosén*, ordförande.
 Doktor *Carl Nyström*, vice ordförande och kassaförvaltare.
 Fröken *Theresa Geijer*, sekreterare och tjänstgörande vid expeditionen.
 Fröken *Anna Roos*.
 Medicinalrådet *D. Pontin*.

Suppleanter:

Fru *F. Lybeck*.
 Fröken *G. von Plomgren*.
 Professor *O. Sandahl*.

Revisorer:

Fröken *H. Caselli*.
 Öfverstelöjtnant *C. E. Elfving*.

Revisorssuppleanter:

Fröken *A. Fabricius*.
 Fröken *A. Dahlström*.

Styrelsen tillåter sig slutligen erinra:

Det betydliga belopp af 2,565 kr., som under året utgått i form af sjukhjälp, visar å ena sidan det gagn, som delegarne haft af sin delaktighet i kassan, samt å andra sidan önskvärdheten af en större anslutning till kassan, på det att densamma därigenom ännu bättre än för närvarande måtte blifva i stånd att bära så betydliga utgifter.

Revisionsberättelsen lyder som följer:

Undertecknade, utsedda revisorer att granska Fredrika-Bremer-Förbundets sjukkassas förvaltning och räkenskaper för år 1893, få härmed efter fullgjordt uppdrag, därom afgifva följande berättelse:

Beträffande tillgångar och skulder samt inkomster och utgifter få vi hänvisa till kassaförvaltarens, med räkenskaperna fullt öfverensstämmande, af oss godkända redovisning.

Styrelsens af oss genomgångna protokoll, jämte de däri omförmälda beslut, hafva icke föranledt till någon erinran å vår sida.

Kassans räkenskaper äro förda med utmärkt ordning och noggrannhet samt åtföljda af erforderliga verifikationer. Värdehandlingarne äro förvarade i brandfritt kassahvalf.

Då ingen anledning till anmärkning förekommit, få vi tillstyrka, att full ansvarsfrihet för förvaltningen under år 1893 måtte beviljas styrelsen.

Då reservfonden vid 1893 års slut befinnes hafva stigit med 108 kronor, synes det revisorerne, som skulle det vilkor, hvilket enligt styrelseprotokollet af den 26 mars 1891 § 3 blifvit fäst vid beviljandet af aflöning för kassans expedition, icke utgöra något hinder att för år 1893 likasom för år 1891 gifva någon ersättning för ofvannämnda arbete.

Stockholm den 2 mars 1894.

Hilda Casselli.

C. E. Elfving.

Bil. III.

Stipendiekommitténs årsberättelse för år 1893.

Stipendiekommittén har under år 1893 i likhet med föregående år haft att glädja sig åt ett intressant och framgångsrikt samarbete med de inom de olika länen verksamma lokal-kommittéerna, som dels genom upptagande af årsafgifter och dels genom anordnandet af musikaliska och dramatiska soiréer till förmån för länsinsatserna af Allmänna Stipendiefonden, bidragit att påskynda denna fonds färdigbildande.

Till denna fond har under året influtit kr. 5.180: 88, dessutom har Vesterbottens läns afdelning af Allmänna Stipendiefonden blifvit i testamente ihågkommen af framlidna fröken Wilhelmina Fahlstedt i Umeå med den betydliga gåfvan af kr. 5,000).¹

Donationsfonderna hafva ökats med ett belopp af kronor 3,000, som af fröken Ellen Bergman öfverlämnats till den af henne stiftade släktstipendiefonden.

Från Donationsfonderna hafva under året af Förbundets valnämnd utdelats trenne stipendier, hvaraf de tvänne större å kr. 500 åt medicine kandidaterna Ellen Sandelin och Maria Folkesson, samt det mindre å kr. 400 åt medicine kandidaten Sophie Holmgren.

För organiserandet af nya lokalkommittéer för stipendiesaken har stipendiekommitténs sekreterare under september och oktober månader besökt Jämtland, Dalarne och Södermanland, där å flera orter inför inbjudna kretsar redogörelse lämnats för Fredrika-Bremer-Förbundet och syftet med dess stipendiefonder.

Samtliga stipendiemedel som under året influtit, uppgående till kr. 8,180: 88, hafva öfverlämnats till styrelsen för stipendie-

¹ Då dessa 5,000 kronor ej ännu utfallit, ingå de ej i detta års räkenskaper.

fondernas förvaltning, hvares *ordinarie medlemmar* äro: fru Anna Wallenberg, f. von Sydow, generaldirektör Alb. Andersson, fröken Matilda Silow, professor P. G. Rosén, revisionssekreter H. Rohlieb; *styrelsesuppleanter*: professor H. Gylden, fröken Clara Montelius; *revisorer*: expeditionschefen E. von der Lancken, fröken Ingeborg Elfving, grosshandlaren O. Melin (riksdagsman från Göteborg), samt *revisorssuppleant*: grosshandlaren M. Arrhusiander (riksdagsman från Vesternorrland).

Undertecknade, som utsetts att granska 1893 års räkenskaper för de under Fredrika-Bremer-Förbundets vård och in-seende stående fonder, få, efter verkställd granskning af desamma, däröfver afgifva följande berättelse:

Allmänna Stipendiefonden.

Credit.

Behållning från år 1892.....	kr.	69,697: 07
Inbetalning af ombuden	»	4,880: 88
Gåfvor af fröken Ellen Bergman.....	»	300: —
Räntor	»	2,944: 81
Bidrag till förvaltningskostnaden från donations- fonden	»	48: —
	<u>Summa kronor</u>	<u>77,870: 76</u>

Debet.

Afbetalning af förlagslån	kr.	1,000: —
Räntor.....	»	10: 83
Utgifter för insamlingen (stipendiekommittén) ...	»	936: 80
» » lokalkommittéers ordnande i landsorten	»	250: —
Utbetald lifränta	»	200: —
Notariatarfvode.....	»	5: —
Hyra för skåp i Stockholms enskilda bank	»	20: —
Behållning till 1894	»	75,448: 13
	<u>Summa kronor</u>	<u>77,870: 76</u>

Ofvanstående behållning är placerad uti:

Andel i Kopparberg—Hofors Säg.-Aktieb:s för- bindelse	kr.	23,000: —
Falu—Rättvik—Mora Järnv.-Aktb:s 4 % oblig.	»	14,000: —
Aktieb. Bergman-Hummel & C:o 4 1/2 % obl.	»	8,000: —
Helsingfors stads obligationer 4 1/2 %, nominelt 20,880 kronor	»	20,358: —
Bergslagernas Järnv. Aktb:s 5 % obligationer	»	3,600: —
D:o d:o d:o	»	1,400: —
Innestående på upp- och afskrifningsräkning i Stockholms Enskilda Bank	»	5,090: 13
	<u>Summa kronor</u>	<u>75,448: 13</u>

Donationsfonden

utgörande en genom anonym gifvare den $\frac{3}{8}$ 1890 bildad fond.

Credit.

Behållning från år 1892.....	kr. 32,428: 59
Under året influtna räntor.....	» 1,448: 01
	<hr/>
Summa kronor	33,876: 60

Debet.

Under året utbetalda stipendier	kr. 1,400: —
Bidrag till den allmänna förvaltningskostnaden »	48: —
Behållning till år 1894	» 32,428: 60
	<hr/>
Summa kronor	33,876: 60

Denna behållning är placerad uti:

Kopparberg—Hofors Sågv.-Aktieb. förbindelse...	kr. 25,000: —
5 st. Sundsvalls stads obligationer 4 $\frac{1}{2}$ %	» 5,000: —
På deposition i Sundsvalls Enskilda Bank	» 1,800: —
På upp- och afskrifningsräkning i samma bank »	628: 60
	<hr/>
Summa kronor	32,428: 60

Ellen Bergmans Slägtstipendiefond.

Credit.

Behållning från år 1892.....	kr. 47,000: —
Gåfva af fröken Bergman under året.....	» 3,000: —
Under året influtna räntor.....	» 2,330: —
	<hr/>
Summa kronor	52,330: —

Debet.

Under året utbetalda räntor	kr. 2,330: —
Behållning till år 1894	» 50,000: —
	<hr/>
Summa kronor	52,330: —

Denna behållning är placerad uti:

Aktb. Bergman-Hummel & C:o 4 $\frac{1}{2}$ % obligationer	kr. 2,000: —
Andel i Kopparberg—Hofors Sågv.-Aktieb. förbindelse	» 2,000: —
En af Forsbacka Järnv.-Aktieb. utgifven förbindelse »	25,000: —
Bergslagernas Järnv.-Aktieb. 5 % obligationer »	20,700: —
Innestående å deposition i Sundsvalls Ensk. Bank »	300: —
	<hr/>
Summa kronor	50,000: —

Samtliga i berättelsen omnämnda värdepapper, hvilka vi funnit förvarade uti styrelsens kassafack i Stockholms Enskilda Bank, äro efter vår öfvertygelse fullt betryggande och alla utgifter hafva blifvit styrkta med oss förevisade verifikationer.

Då styrelsen därjämte efter vår uppfattning på ett mycket berömvärdt sätt iakttagit »Förbundets» ekonomiska intressen, är det oss ett nöje att tillstyrka densamma full och tacksam décharge för 1893 års förvaltning.

Stockholm den 26 februari 1894.

Ingeborg Elfving.

Olof Melin.

E. von der Lancken.

Bil. IV.

Styrelsens i Dräkthereformföreningen årsberättelse.

Dräkthereformföreningen står nu vid slutet af sitt åttonde arbetsår, och dess verksamhet har fortgått efter samma plan som förut.

Under detta arbetsår hafva åtskilliga nya modeller utarbetats. På senaste årsmöte visades och diskuterades en, för detta tillfälle, till styrelsens förfogande ställd turistdräkt. I anslutning till den förda diskussionen lät styrelsen i april s. å. anskaffa en modell. — — — — —

Då under årens lopp framstälts anmärkningar mot åtskilliga af föreningens mönster, har styrelsen beslutat en revision af desamma. — — — — —

På Hygieniska museet, där en *del* af föreningens modeller är utställd, har förteckning lemnats på samtliga dess modeller.

Hösten 1893 utkom i serien Svenska spörsmål ett litet häfte, med titel: *Den kvinnliga klädedräkten, betraktad ur hälsans synpunkt*. I denna broschyr, författad af doktor Karolina Widerström, gifves ett varmt förord åt föreningens modeller, och ej mindre än sex af dem äro där afbildade. För medel, sammanskjutna af styrelsemedlemmar, inköptes 20 exemplar af doktor Widerströms nyssnämnda skrift. Till hvart och ett af föreningens ömbud sändes ett exemplar. — Afven af en annan läkare, doktor P. Silfverskiöld, har föreningen fått ett offentligt erkännande. I sin bok *Vår skolungdoms hälsovård* säger han, på tal om skolflickors klädsel, att »dräkthereformföreningens skoldräkt kan härvid tagas till ett godt mönster».

Ehuru fördomar, gamla vanor och ligkiltighet alltjämt lägga hinder i vägen för Dräkthereformföreningens verksamhet, ha dock erkännande och intresse från många håll kommit den till del. Föreningens modeller hafva vunnit utbredning, visser-

ligen ej hastigt, men dock så, att de småningom trängt in i allt större kretsar. — — — — Vid flere skolor, äfven i landsorten, användes föreningens modell till skoldräkt. Hos fröken Ohlsson beställas årligen omkr. 60 delade kjolar och 80 reformlif. Hos mången torde okunnighet om hvad föreningen åstadkommit vara orsaken till likgiltigheten. Annu i dag kan man få höra det befängda påståendet att Dräktreformföreningens enda modell är den s. k. »reformklädningen» — ett plagg, som aldrig funnits bland föreningens modeller. Många sväfva i fullständig okunnighet om att föreningen bland sina modeller har utstyrelse för späda barn, full uppsättning för barn 1—5 år, skol-, grossess-, sport- och turistdräkt m. m. — Önskligt vore, att de personer, som använda kläder efter föreningens modeller, ville ingå som medlemmar i föreningen och på så sätt stödja dess verksamhet.

I Petersburg har föreningen fått två medlemmar, nämligen tvänne af föreståndarinnorna i Catharinainstitutet därstädes.

Föreningens mönster och modeller hafva äfven i år funnits hos fröken Josephine Ohlsson, Blasieholmstorg 14, Stockholm.

Styrelsen har under det gångna året haft följande sammansättning:

A. Af Fredrika-Bremer-Förbundet valda:

Ordinarie medlemmar:

Fru *Marie-Louise Berg.*
» *Gurli Linder.*
Frkn *Elsa Gyldén.*

Suppleanter:

Fru *Julia Jolin.*
Frkn *Emy Lindhagen.*

B. Af Dräktreformföreningen valda:

Ordinarie medlemmar:

Fru *Nanna Bendixson.*
» *Carola Boklund.*
» *Maria Bolin.*
» *Ellen Gyllander.*
» *Hanna Palme.*
» *Carin Scholander.*

Suppleanter:

Fru *Amélie Cederschiöld.*
» *Inez Humble.*
Frkn *Ellen Bergman.*
» *Helena Palmqvist.*

Som ordförande har fungerat fru Gurli Linder, som skattmästare fru Maria Bolin och som protokollsförare fru Ellen Gyllander. All korrespondens har ombesörjts af fröken Elsa Gyldén.

Stockholm 20 mars 1894.

Revisionsberättelse

Undertecknade, af Dräkthereformföreningen utsedda revisorer, få härmed efter företagen granskning af räkenskaperna från den 1:sta januari 1893, till och med den 31:sta december samma år afgifva följande revisionsberättelse:

Af böckerna framgår, att följande konti under året lämnat vinst:

Medlemsavgifternas konto	kronor 177: —
Frivilliga gåfvors konto	» 8: 25
Mönsters konto	» 32: 68
Intresse konto.....	» 16: 25
	<hr/>
	Summa kronor 234: 18

Följande konti förlust:

Modellers konto	kronor 218: 03
Allmänna omkostnaders konto.....	» 62: 14
Annonser och trycksakers konto	» 32: 10
	<hr/>
	Summa kronor 312: 27

Föreningens tillgångar, hvilka vid årets början utgjorde kr. 758: 49, belöpte sig vid årets slut till kr. 680: 40 och bestå af:

Inventarier och modeller	kronor 344: 40
Ett till fröken Ohlsson utfärdadt lån å	» 200: —
Lager af mönster	» 29: 55
Insatt i Handelsbanken	» 96: 25
Kassabehållning	» 10: 20

Till sist få undertecknade, som befunnit räkenskaperna i godt skick och behörigen verifierade, tillstyrka att full ansvarsfrihet må beviljas styrelsen.

Stockholm i mars 1894.

Anna Kruse.

Bertha Salin,
f. Kempe.

Kassaförvaltarens rapport.

Till styrelsen för Fredrika-Bremer-Förbundet.

Ur räkenskaperna anføres följande:

Vid årets slut hade Fredrika-Bremer-Förbundet följande

Tillgångar:

Intecknings-Garanti-Aktiebolaget	1,590:	98
Inventarier	1,424:	37
Fordran hos fru S. Whitlock	3,360:	—

Diverse debitorer:

Obligationer	4,000:	—
Reversfordringar	5,575:	—
Öfverbalanserad brist från föregående år	647:	54
Kassa	266:	75
	<u>Summa kronor</u>	<u>16,864: 64</u>

Skulder:

Egna fonder:

Ständiga afgifters fond	8,490:	—
Inträdesavgifters fond.....	3,767:	75
Fru S. Whitlocks stipendiefond	3,360:	—
		<u>15,617: 75</u>

Yttre skulder:

Gåfvor att utgifvas för uppgifvet ändamål	300:	—
Arbetet för utredning af de till Danmark utvandrande allmogeflickornas ställning och arbetsförhållanden	50:	74
Aftonbladets aktiebolag.....	486:	—
Sjukvårdsafdelningen	279:	—
		<u>1,115: 74</u>
Saldo: vinst år 1893		<u>131: 15</u>
	<u>Summa kronor</u>	<u>16,864: 64</u>

Ofvanstående vinst, kr. 131: 15, har uppkommit på grund af följande förhållande mellan vinst och förlust:

Vinst:

Inträdesavgifter	175:	50
Årsavgifter	3,690:	—
Räntor	475:	43
	<u>Summa kronor</u>	<u>4,340: 93</u>

Förlust:

Byrån	2,408: 76
Trycksaker	572: 67
Tidskriften Dagny	145: 36
Allmänna omkostnader.....	982: 32
Möten	100: 67
Saldo: vinst år 1893.....	131: 15
	<hr/>
	Summa kronor 4,340: 93

En jämförelse med föregående års bokslut gifver anledning till följande uttalande:

Förbundets egna fonder hafva under året ökats med ett belopp af kr. 1,015: 50. Byråns inkomster hafva varit kr. 2,866: 45 och dess utgifter kr. 5,275: 21. Kostnaden för byråns upprätthållande har ökats med kr. 224: 66, hvilken ökning står i samband med en allt jämt fortgående utveckling af byråns verksamhet. Tidskriften Dagnys ekonomiska ställning har i år ytterligare förbättrats så att bidraget från förbundets allmänna kassa för uppehållande af tidskriften nu ej uppgått till högre belopp än kr. 145: 36. Allmänna omkostnaders konto visar ett något mindre belopp än föregående år, hvarjämte, sedan filialen i Malmö upphört, en besparing därmed vunnits.

Sjukvårdsafdelningen har i inkomst haft kr. 725 och i utgift kr. 446. Öfverskottet är reserveradt till nästkommande år för afdelningens kraf.

I öfverensstämmelse med vederbörligen fattade beslut, och på sätt i styrelsens berättelse utförligare framhålles, har en icke ringa del af förbundets medel användts till förlagslån åt kvinnor. Härmed har afsetts och vunnits det dubbla ändamålet dels att verksamt gagna ett antal kvinnor, som för sin fortkomst i lifvet behöfva anlita förlagslån, dels ock å andra sidan att vinna något ökad afkastning å utlånade medel.

Summan af utlämnade lån steg vid årets slut till kr. 5,575. Af detta belopp har under året såsom lån utgått kr. 2,000. Å andra sidan har å äldre lån inbetalts en summa af kr. 1,075.

Önskligt vore om förbundet finge större tillgångar att använda för denna del af sin verksamhet, som medfört så mycket gagn, och som står i så god öfverensstämmelse med förbundets syfte och ändamål.

För influtna gåfvor och deras användning redogöres i Styrelsens berättelse.

För hemstudiernas, sjukkassans och stipendiefondernas affärer lämnas särskilda redogörelser.

Likasom föregående år hafva fröknarna G. Adelborg och U. Hammarskiöld, jämte sin öfriga verksamhet å byrån, med nit och skicklighet skött arbetet vid kassan och bokföringen.

Slutligen hemställes att det i bokslutet framträdande öfver-
skottet, kr. 131: 15 måtte öfverföras på kontot »öfverbalanserad
brist från föregående år» till minskande af denna brist.
Stockholm, 28 februari 1894.

Carl Nyström.

Bestyrkande riktigheten af ofvanstående redogörelse, hem-
ställa undertecknade revisorer om ansvarsfrihet för 1893 års
förvaltning.

Stockholm den 2 april 1894.

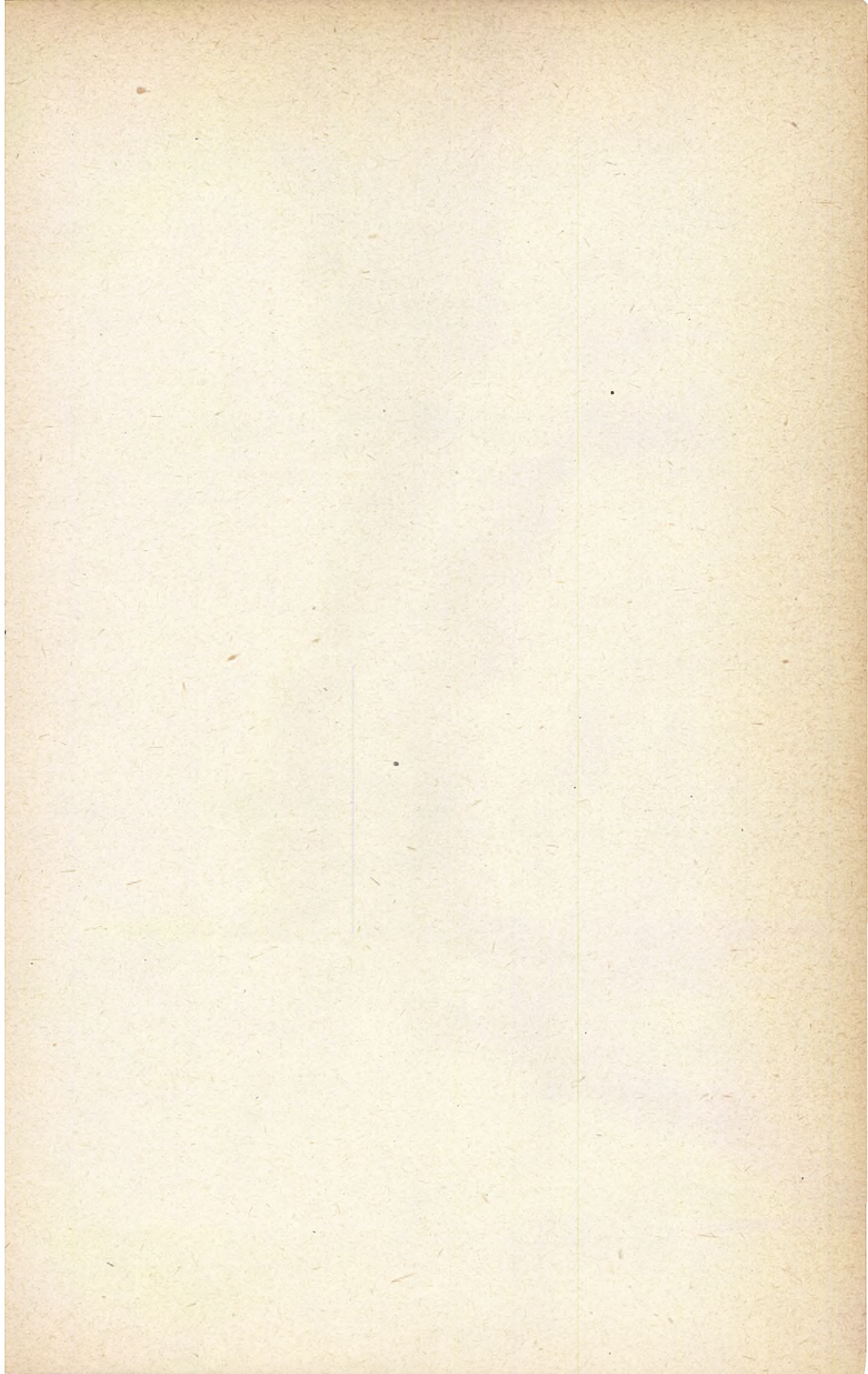
Elise Odelberg,
född Åkerman.

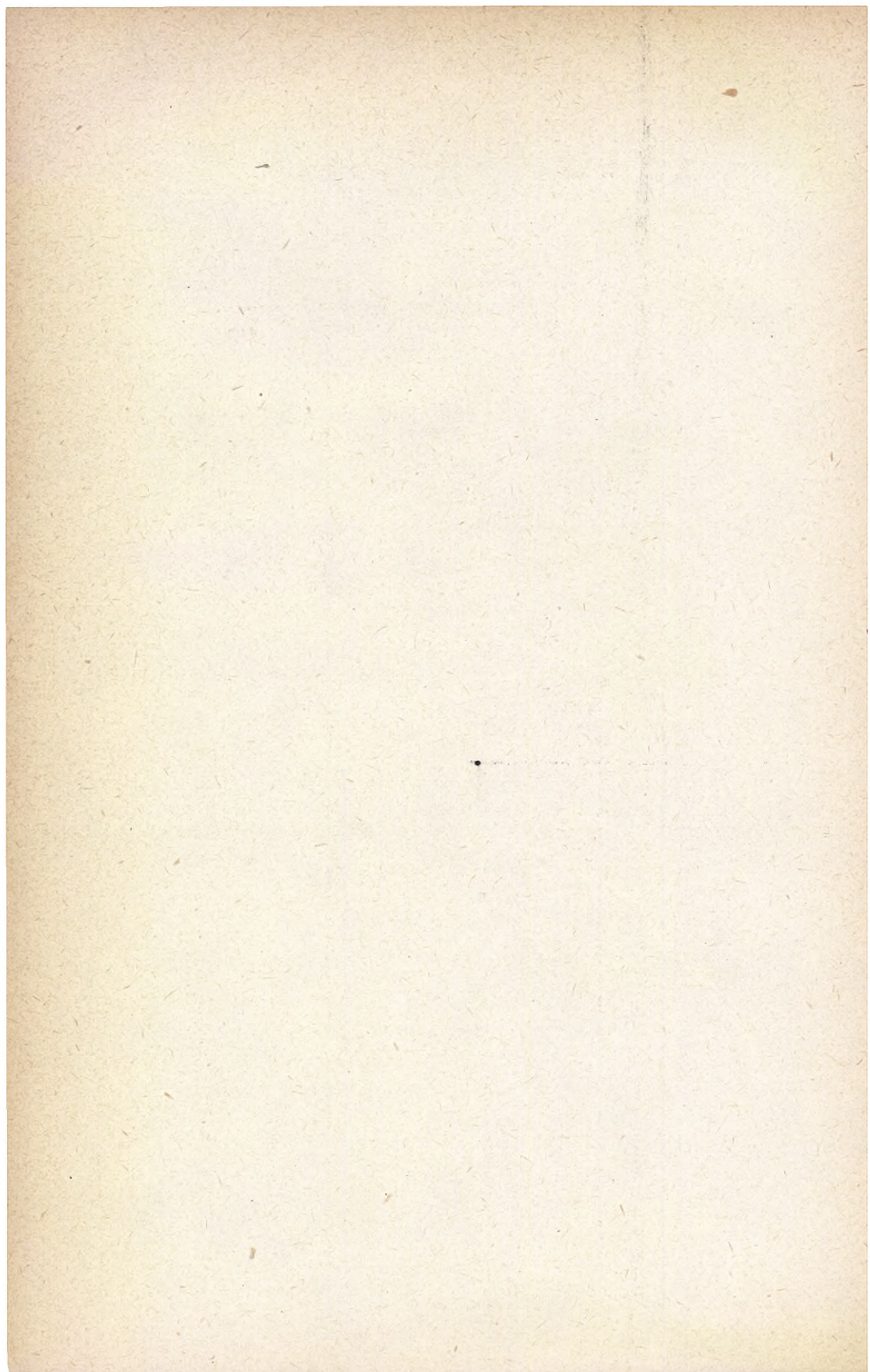
Alida Rossander.

Axel Lundvall.

Uppgift på hemstudieafdelningens räkenskaper för år 1893.

	Inkomster.	Utgifter.
Balans från 1892	35: 23	— —
Intresseräkning	5: 11	— —
Elevafgifter	146: —	— —
Porto	17: 50	21: 90
Stockholms läns sparbank	90: —	30: 11
Fredrika-Bremer-Förbundets byrå	— —	11: —
Lärarearvoden	— —	128: 50
Annonser och tryckningskostnader	— —	86: 40
Diverse omkostnader	— —	1: 85
Balans till 1894	— —	14: 08
	<hr/>	<hr/>
	Summa kronor 293: 84	— 293: 84

Winborgs LACTOSERIN-CAAO

Välsmakande, kraftigt närande, hälsosamt!

Förordad af professorerna Olof Hammarsten, C. E. Bergstrand, med.
dr. Ch. Em. Hagdahl m. fl.

Hälsovänner, tidskrift för allmän och enskild hälsovård, yttrar i
sitt nummer för den 1 februari följande:

»Särdeles närande och värderikt såsom ett koncentreradt
och smaktligt näringsmedel är äfven den i
handeln hos oss införda lactoserincacao.»

Pris pr burk om

1/3 kilo kr. 2,50; 1/4 kilo kr. 1,30; 1/8 kilo kr. 0,70.
Erhålles hos hrr specerihandlare samt i parti hos

Th. Winborg & Co., Stockholm.
Kongl. Hofleverantör.

Wimans Spisar

för ved och torf.

Vedslöseri omöjligt. Ugurne icke belagda med någon lera, steka och
grädda utomordentligt jemnt, väl och fort. Inga »brännplåtar» att förnya.
De yppersta intyg från hela landet. Kunna ses i verksamhet och profvas å

Ingenjör E. A. WIMANS Utställning och Försäljning,

17 Fredsgatan 17, Stockholm.

Gunilla Viléns Handarbets-Atelier,

46 Klarabergsgatan 46.

Grundlig och praktisk undervisning lämnas elever i alla slags handarbeten. Kurs,
omfattande 50 tim., 15 kr., en lektion, 2 tim., 75 öre. Resande i Stockholm upmärks-
sammade på min Handarbets-Atelier såsom särdeles lämplig därigenom, att eleven själf
får bestämma lektionstiden från 9 f. m. till 5 e. m.

OBS! Beställningar emottagas för upprättningar, monteringar samt förfärdigande
af linneutstyrlar.

Hygieniska Skodon tillverkas för Herrar, Damer och Barn.

OBS! Prisbelönda af Dräkt-Reformföreningen.

Skodon tillverkas äfven efter modern fason.

☛ Allt arbete utföres noggrant och af bästa materiel. ☛

Reparationer verkställas väl och på bestämd utlofvad tid.

P. GUST. PETTERSSON,

52 Drottninggatan 52.

Nya Hushållsskolan

(för bildade flickor). Grundad 1881.

Föreståndarinna: Fröken H. Cronius.

Nya Hushållsskolans Matsalar

Vestra Trädgårdsgatan 19.

OBS! Särskild matsal för fruntimmer.

A Fredrika-Bremer-Förbundets byrå mottagas
anmälningar till inträde i Förbundets

Sjukkassa.

Äfven personer, som icke äro medlemmar af
Förbundet, kunna blifva delegare i densamma.

Sparsamma Fruar! Ull och Stöckylle emottages till spånad af all slags garn, väfnad af tyger för såväl hand som maskin, Schalar, Filtar, Plaids, Doffel, Kläden till herrkostymer m. m. **OBS.!** Gardiner i fornordiska färger och mönster vävas af såväl rent ullgarn som trasgarn. Mattor väfvas. All slags färgning och kemisk tvätt, beredning och prässning verkställes. Profver och prisuppgifter på begäran. Gods afhämtas afgiftsritt från hemmen, ångbåt och järnvägsstation. Goda varor! Billigaste priser! Reel behandling! **HILDUR ANDERSSON,** Rikstel. 163. Allm. Telefon 7653. **12 Hötorget 12, ingång från Örtorgsgatan. Stockholm**

HANDARBETETS VÄNNER
Brunkebergstorg 18, STOCKHOLM.
 Förening för den svenska kvinnliga hemslöjdens förädling i konstnärligt och fosterländskt syfte.
 Utställning och Försäljning af:
Väfnader, Mattor, Konst-sömnad och Spetsar efter Samla och Nya Svenska Mönster, Nationaldräkter
 m. m.

Barnängens Patenterade Mjölktvål.

(Patent nr 2290.)

Redan i äldsta tider var mjölken uppskattad som ett framstående toaletmedel till hudens förskönande, och nutida mejerskors fina hy och vackra händer utgöra talande bevis på medlets förträfflighet.

Barnängens Mjölktvål är efter en patenterad metod direkt framställd från naturlig mjölk, hvadan densamma ovilkorligen gör hy och huden *vit, vacker och smidig*, hvarom en och hvar kan öfvertyga sig genom någon tids daglig användning.

Obs. I följd af patentet kan ingen mer än vi framställa denna tvål.

Obs. Etiketterna (med björnstämpeln och Barnängens namn) äro inregistrerade.

Barnängens Tekniska Fabrik, H. Maj:t Konungens Hofleverantör, Stockholm.

Fredrika-Bremer-Förbundets hemstudier.

Ledning för hemstudier inom olika ämnen lämnas af Fredrika-Bremer-Förbundet. Anmälningar mottagas å Förbundets byrå.